

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte tirsdag den 8. september 1959 kl. 9.

Møtet ble ledet av formannen, F i n n M o e.

Til stede: Bøyum, Jakob Pettersen (for Carlsen), Kjøs, Finn Moe, Granli (for Konrad Nordahl), Offerdal, John Lyng (for Erling Petersen), Reinsnes, Røiseland, Wikborg, Langhelle, Hareide, Hegna, Paul Ingebretsen, Ingvaldsen, Borgen (for Vatnaland) og Watnebryn.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: handelsminister Skaug og landbruksminister Løbak.

Dessuten ble følgende embetsmenn gitt adgang til møtet: statssekretær Engen, ekspedisjonssjef Gøthe og byråsjefene Skutle, Bjørge og Holager.

Formannen: Komiteen fortsetter i dag drøftelsene i forbindelse med handelsministerens redegjørelse i går om frihandelsforhandlingene. Jeg tror den enkleste måte å komme relativt raskt igjennom dette nå, er at statsråden gjennomgår dokumentet med det norske utvalgs bemerkninger til konvensjonsutkastet. Det er vel ikke nødvendig å gjennomgå de artikler som utvalget og dermed næringsorganisasjonene er enig om å godta uten videre, men bare de artikler hvor der er bemerkninger og ønsker fra norsk side. Jeg tør høre om der er noen innvendinger mot denne fremgangsmåte.

Wikborg: Jeg kom i går med noen bemerkninger til en av artiklene, nemlig artikkel 8, som utvalget i og for seg ikke har noe å bemerke til.

Formannen: Artikkel 8 om fiskaltoll og indre avgifter er jo omtalt i dokumentet, så den er det full anledning til å komme tilbake til. – Ingen har hatt noe å innvende mot den foreslåtte fremgangsmåte og den vil da bli fulgt. Jeg gir da ordet til statsråden, så får medlemmene si fra etter hvert som de har merknader å gjøre.

Statsråd Skaug: Jeg vil gjerne først få understreke karakteren av det dokument som her foreligger. Det utkast til konvensjonstekst som inneholdes i disse omkring 40 sider, er et utkast som britiske eksperter har laget på grunnlag av de diskusjonene som tidligere er ført. Det utgjør således en juridisk formulering av de tankene som man har hatt om denne saken og den enighet som har foreligget. Det er selvsagt ikke noe dokument der er enighet om, og det er da dette dokumentet som man vil ta som arbeidsdokument når drøftelsene skal finne sted i Stockholm.

Den gjennomgåelsen vi skal foreta her, bør vel da bygge på det avsnittet som kommer etter selve konvensjonsteksten, og som heter «Merknader til konvensjonsutkastet for Det europeiske frihandelsforbund». Som jeg nevnte i går, er det der foreslått visse formuleringer, og i dette dokument står disse formuleringene på engelsk, men de er oversatt til norsk språkdrakt i et eget dokument på 3 sider, som også er delt om.

Når det gjelder artikkel 1, som har overskriften «Forbundet», har det vært en del diskusjon frem og tilbake om hvorvidt det ville være nødvendig å etablere en internasjonal organisasjon for å håndheve traktatens bestemmelser. Det er enkelte som har ment at man ville kunne klare seg med en løsere ordning – med jevnlig møter, men uten noen egentlig organisasjon. Vi er for vår del kommet til at det vil være riktig og være i vår interesse at man oppretter en internasjonal organisasjon for å håndheve traktatens bestemmelser, og vi mener at særlig et lite land kan ha en positiv interesse i dette. I ethvert tilfelle er det forutsetningen at man må kunne klare seg med en meget liten stab, og at man må gjøre alt man kan for å unngå den utvikling man nå har for «De seks», som svulmer opp på en ganske utrolig måte.

Man har ikke hatt egentlig realitetsdiskusjoner om hvor hovedsetet for denne organisasjon i tilfelle bør være. Vi har ment at det ville være uheldig å ha det i London, vi har ment at det ikke ville være hensiktsmessig å ha det hverken i Stockholm eller i København, og er nærmest kommet til at det beste ville være å ha det i Paris i nær tilknytning til OEEC, også av den grunn at vi da vil kunne benytte oss for vår egen del av den delegasjon vi har i Paris, og slippe å bygge ut et nytt apparat. Spørsmålet om setet for organisasjonen vil antagelig komme opp ganske snart, og det er mulig at det vil bli en del uenighet og diskusjon om den saken. Vi har altså foreløpig kommet frem til at vi bør gå inn for å ha det i Paris. Det vil da også være muligheter for at vi kanskje på en eller annen måte kan benytte OEEC's sekretariat som et sekretariat for denne organisasjon. Det kommer jo an på om de andre landene i OEEC vil være interessert i og villige til et slikt arrangement, men det er meget som taler for at det vil kunne være en effektiv og nyttig løsning på dette praktiske problem.

Hegna: Forsto jeg det riktig, at statsråden mente at man var interessert i å få en internasjonal organisasjon?

Statsråd Skaug: Ja.

Hegna: Det er jo litt avvik fra det som står som kommentar her, for det står at det foreløpig ikke er mulig å ha noen definitiv oppfatning av det.

Wikborg: Det har stått noe i avisene om at danskene gjerne vil ha setet for organisasjonen lagt til København. Er det et alvorlig ment forslag?

Statsråd Skaug: Jeg har også bare sett det i avisene og har ikke hørt noe om det på noen annen måte.

Når det gjelder artikkel 2, som er formålsparagrafen, har utvalget anført et endringsforslag som må sees i forbindelse med artikkel 18. Jeg vet ikke om vi skulle komme tilbake til det når vi kommer til artikkel 18, eller om vi skal ta det med en gang?

Formannen: Vi kan vel komme tilbake til det når vi kommer til artikkel 18.

Statsråd Skaug: Artikkel 3 har det ikke vært noen spesielle bemerkninger til, bortsett fra at man jo innenfor denne organisasjon i den utstrekning det blir tale om flertallsvedtak selvsagt bør unngå å ha et system med veide stemmer. Det er det da heller ingen som for alvor har foreslått at man skal ha.

Artikkel 4 gjelder vareområdet. Som det er nevnt i uttalelsen fra frihandelsområdeutvalget, er det annekset som her er av vesentlig betydning, ennå ikke utformet. Det skal omfatte de varene som er unntatt fra avtalen, så der vil realitetsdiskusjonen komme om annekset, og det er bl.a. her spørsmålet om fisken og fiskevarene kommer opp. Det norske utvalget har foreslått at man her skal bruke et anneks som tilsvarer det man har i Roma-avtalen, men med det unntaket at de industrialiserte fiskevarene skal strykes, hvilket da vil bety at de industrialiserte fiskevarene vil bli betraktet som industriprodukter og vil være omfattet av avtalens alminnelige bestemmelser.

Ingvaldsen: Det var et spørsmål i forbindelse med artikkel 3. Det står i definisjonen at «med et flertallsvedtak forstås en bekreftende votering av () medlemsstater». Er det graderte stemmer, eller er et land et land?

Statsråd Skaug: Ja, et land er et land. Som det er foreslått av utvalget, bør man unngå et system med veide stemmer. Spørsmålet om et flertallsvedtak skal kreve 4 eller 5 stemmer er antagelig av mindre betydning. Det må være enten 4 eller 5 land, men hvert land skal ha 1 stemme.

Formannen: I denne forbindelse ville det vel være en fordel om man kunne få 4, sett fra et nordisk synspunkt. Norden utgjør jo allerede 3, og hvis man da kunne få én med seg, har man altså da flertall. Det er straks vanskeligere å få 5.

Statsråd Skaug: Artikkel 5 gjelder tollnedbyggingen. Det britiske utkastet er her i samsvar med den plan som tidligere er diskutert, og utvalget har ikke hatt noen merknader til denne artikkelen.

Når det gjelder artikkel 6, om definisjon av områdeopprinnelse, bør det etter utvalgets oppfatning kreves enstemmighet ved endringer av de opprinnelsesreglene som man kommer frem til. Rekkevidden av disse bestemmelsene vil for øvrig i høy grad være avhengig av utformingen av Anneks C, som det ennå ikke foreligger enighet om, men hvor en gruppe av eksperter nå er i virksomhet.

Ingvaldsen: Det gjelder artikkel 5. Jeg er ikke sikker på om jeg har lest det nøye nok, men i punkt 2 savner jeg en liten tilføyelse om at denne reduksjon bare skal gjelde overfor landene innen konvensjonen. Her står det helt generelt, så vidt jeg kan se, og det er vel ikke meningen.

Statsråd Skaug: Det heter at «medlemslandene skal sette ned», men hvis det skulle være noen uklarhet på det punkt, kan man jo se på det.

Ingvaldsen: Reelt er det ikke noen uklarhet, men her står det at man skal nedsette alt som heter import-toll, og det bør vel være klart at det bare skal gjelde medlemslandene innbyrdes.

Statsråd Skaug: Ja, vi skal passe på det.

Wikborg: Vil det ikke være tilstrekkelig at man setter inn to ord, slik at det står at medlemslandene skal *seg imellom* sette ned, osv.?

John Lyng: Det står på sett og vis i punkt 1 (b), men det kan selvfølgelig gjerne sies i punkt 2 også.

Statsråd Skaug: Når det så gjelder artikkel 7, Forvridning av handelen, som jo er et vanskelig og viktig problem i denne sammenheng, angir det britiske utkastet bare at her må det utformes bestemmelser. Jeg vil da gjerne få vise til det utvalget har nevnt om denne saken, nemlig at man her skal basere seg på det arbeid som tidligere er blitt utført i forbindelse med frihandelsforhandlingene i Paris, deriblant også det påtenkte utkast til en «Code of good conduct». Utvalget har så i punktene a), b) og c) anført hovedlinjene som man etter utvalgets mening bør bygge på.

Ingvaldsen: Når det gjelder dette med opprinnelsesområde, ser jeg av bemerkningene at utvalget er av den oppfatning at det bør kreves enstemmighet ved endringer av opprinnelsesregler. Det er mulig det er riktig, men jeg har på følelsen at vi på dette område vil få særdeles store problemer fra de andre. Er det helt sikkert at det er i vår interesse å ha enstemmighet der? De andre kan jo også da motsette seg endringer, men kan det ikke tenkes at vi f.eks. har interesse av å hindre reimport? Jeg kan tenke meg at englenderne vil være temmelig offensive på den fronten.

Statsråd Skaug: Det er et spørsmål som sikkert kan diskuteres, og det kan anføres argumenter både på den ene og på den annen side. Vi har i sin alminnelighet gått ut fra at hovedreglen bør være at man skal ha enstemmighet ved alt som gjelder substansielle spørsmål og endringer, men at man kan tenke seg flertallsvedtak når det gjelder fortolkning av avtalens bestemmelser. Det vil jo si at vi ønsker for så vidt å være på den sikre siden og unngå å ta noen risiko ved flertallsvedtak om substans, for det ville jo på mange måter komme i strid med vår vanlige oppfatning og praksis.

Wikborg: Det gjelder punkt (a). Det er vel grunn til å frykte for at landene nå vil forsøke å legge seg i en så god utgangsposisjon som mulig nettopp med hensyn til dette punkt. Det gjelder bl.a. danskene med sin nye tolltariff som de snart skal få i stand, og hvor man må regne med – i all fall etter det som jeg underhånden hørte nede på Store Kro – at de nok vil forsøke å skaffe seg fordeler. Hvis der blir en konkurranse på det punkt mellom landene, må jo også vi være med i den og i tide

beskikke vårt hus, før vi i tilfelle blir bundet av denne artikkel 7. Og spørsmålet er da: Når venter man at denne konvensjon kan være ratifisert, slik at dette blir bindende for medlemslandene? Kan vi vente at denne konvensjon blir ratifisert før danskene kommer med sin nye tolltariff?

Statsråd Skaug: Nei, så vidt vi vet, vil den nye danske tolltariffen bli lagt frem i begynnelsen av oktober i Folketinget, og den vil da straks bli tatt under behandling. Det som skal være utgangspunktet for tollnedbyggingen er tollsatsene pr. 1. januar 1960. Det er et spørsmål hvorvidt man skal bruke de legale eller de faktiske tollsatsene. Vi er kommet til at det antagelig vil være i norsk interesse å bruke de anvendte tollsatser og ikke de legale tollsatser. Utenom Danmark vil vel også Østerrike i løpet av høsten sannsynligvis få en ny tolltariff. Spørsmålet om hvorvidt medlemslandene i løpet av høsten vil komme til å gjennomføre tollendringer for så å si å stå bedre rustet, er blitt drøftet nokså inngående, og det er enighet om at dette er noe man må forsøke å unngå. Jeg tror det er alminnelig enighet om at det vil være nødvendig for Danmark å få en ny tolltariff. I og med den nye tolltariffen som der vil bli foreslått, vil de straks gå til opphevelse av en hel rekke av sine importregulerende tiltak, og den danske tolltariffen vil da antagelig komme mer på linje med tolltariffene i de andre landene. Men vi vet jo ikke akkurat hvordan den blir bygget opp, og det er klart at den kan bli bygget opp på en slik måte at den vil øke forvriddningsproblemene. Det er enighet om at man landene imellom skal se på de tolltilleggene og tolltariffendringene som måtte komme i løpet av høsten, for i all fall å forsøke å unngå at man kommer opp i en uheldig situasjon, men det er ganske klart at dette er en vanskelig sak.

Bøyum: Kva er skilnaden på «legale» og «anvendte» tollsatsar?

Statsråd Skaug: Det er jo en rekke tollsatser i mange land som står i tolltariffen, men som ikke anvendes, som er suspendert. Så er spørsmålet: Skal man bruke satsene i tolltariffen, eller skal man bruke de satsene som faktisk anvendes?

Jakob Pettersen: Når det gjelder slike endringer i tolltariffene som det her er snakk om, må vel de først godkjennes av GATT, og det forutsetter en omstendelig og langvarig behandling i dette apparat, slik at det vel i alminnelighet vil umuliggjøre endringer i de gjeldende tariffen innen nyttår.

Statsråd Skaug: Den nye danske tolltariffen vil måtte behandles og godkjennes av GATT, det er ganske sikkert, og for alle land gjelder det jo at en rekke satser er bundet i GATT, og der er man forhindret fra i den tidsperioden man nå står foran, å gjennomføre vesentlige endringer.

Bøyum: Korleis er tilhøvet i det heile andsynes GATT-avtalen når det gjeld mykje av det ein har tenkt å gjennomføra mellom dei sju som eventuelt blir med i

dette «ytre» frihandelsområdet? Kan me t.d. brigda tollsatsar osb. utan å koma opp i vanskar hjå GATT med omsyn til diskriminering av andre land?

Statsråd Skaug: Hele dette avtalekompleks må jo legges frem for GATT, på samme måte som «De seks» har lagt frem Roma-avtalen for GATT. Det forhold at GATT ennå ikke har godkjent Roma-traktatens bestemmelser, har dog ikke vært til hinder for at de seks land i Roma-avtalen har begynt å gjennomføre sin plan. Det vil antagelig med denne planen komme til å gå på tilsvarende måte. Den vil bli lagt frem for GATT, og GATT vil drøfte den, men man vil begynne gjennomføringen i påvente av GATT's endelige avgjørelse. Vi regner ikke med at det skal bli noen vanskeligheter på det punktet.

Ingvaldsen: I finanskomiteen går vi jo igjennom tolltariffen med nokså korte mellomrom. Der er det et problem som vi har vært borte i stadig, og det er at man på de varene hvor vi har hatt importrestriksjoner, ikke har fulgt med i tollsatsene, de er ikke revidert og ligger altså nede. Det er vel noe av det samme som gjør at danskene nå vil opp med sine satser. Nå er ikke jeg sikker på hvordan forholdet er, men det forekommer meg at vi ennå har en del områder hvor vi driver med importregulering og følgelig, etter den linje som har vært fulgt, ikke har ajourført satsene. Hvis det er tilfelle, burde det jo tas opp. Hvordan er det f.eks. med bilimporten?

Statsråd Skaug: Der er jo tollsatsen av underordnet betydning sammenlignet med avgiftene. Og det er en ren fiskaltollsats, så det er et spørsmål vi nå står overfor, hvorvidt vi skal regne biltollen som fiskaltollsats eller som beskyttelsestollsats. Den står nå regnet som fiskaltollsats i den listen som vi la frem i Paris, hvilket betyr at tollnedbyggingsplanen ikke gjelder biler.

Derimot har vi visse posisjoner, først og fremst stentøy, som er bundet i GATT på en tollsats som er relativt lav, mens fajansesatsen er regulert oppover, for den er vel ikke bundet i GATT. Vi har hatt oppe hvert år nå i de senere år spørsmålet om å regulere opp visse av disse tollsatser, og det er selvsagt et spørsmål om vi nå skal gå igjennom tariffen og ta opp noen av satsene til regulering.

Ingvaldsen: Meg bekjent er tolltariffen ikke gjennomgått med henblikk på at vi skal inn i frihandelsområdet.

Statsråd Skaug: I Finansdepartementet har man vel hatt dette for øye hele tiden, og ekspedisjonssjef Bjørn Larsen har deltatt i utformingen av disse punktene. Det kan imidlertid kanskje være hensiktsmessig at vi ber Finansdepartementet om å se på disse spørsmål igjen, særlig på spørsmålet om hvor vidt det kan være hensiktsmessig å regulere oppover noen av de bundne satsene i GATT, som vel kanskje i dag kan være lave.

Artikkel 8 gjelder fiskaltoll og indre avgifter. Som det er nevnt i utvalgets innstilling, forutsetter det britiske utkast at fiskaltollsatsene kan beholdes som nå, men de skal føres opp på en liste som man oppnår enighet om på forhånd. Man

hadde en tilsvarende situasjon i Paris i forbindelse med frihandelsområdedrøftingene der. Et av de spørsmål som reiser seg for oss i denne sammenheng, er hvorvidt tollen på motorkjøretøyer, hvor vi ikke har innenlandsk produksjon, skal regnes som en fiskaltollsats eller om vi ikke skal regne det som en fiskaltollsats. Her har vi ennå ikke tatt noe endelig standpunkt. Tollsatsene for motorsykler og mopeder må i alle tilfelle bygges ned, for de er beskyttelsestollsats eller har i all fall et sterkt beskyttelsesmessig innslag.

Utkastet som nå foreligger, bygger da på at de fiskale avgiftene, enten det er toll eller indre avgifter, skal være ikke-diskriminerende. Dette innebærer at vi må avvikle den til dels sterke beskyttelse som tobakkindustrien nå har gjennom en kombinasjon av toll og avgifter.

Vi får videre problemer for sjokoladeindustrien. Der er beskatningen ikke-diskriminerende, men nedbygging av tollsatsene vil sette industrien i en uheldig konkurransemessig stilling gjennom de høye råstoffprisene den har bl.a. på glykose og tørrmelk. Utvalget har derfor pekt på at en må være forberedt på at det vil bli nødvendig å la drops- og sjokoladeindustrien få adgang til disse råvarene til verdensmarkedets priser.

Så er det for brennevinsbeskatningens vedkommende tvilsomt om den store prisforskjellen på norsk og importert vare vil være forenlig med kravet om ikke-diskriminering. Dette problem må drøftes nærmere, slik at man kan få nødvendig klarhet over det.

Her kommer da videre inn spørsmålet om ølbeskatningen, som hr. Wikborg nevnte i går. Avgiftssystemet er i sin helhet til dels utbygget slik at det ikke bare tjener fiskale, men også proteksjonistiske hensyn, så det er spørsmål om å legge om avgiftssystemet på en slik måte at det virker ikke-diskriminerende.

Dette er spørsmål som Finansdepartementet nå arbeider med. Det er nokså kompliserte saker. Det kan også være andre varer og andre satser som vi her må se på, utenom de som er nevnt – jeg kan ikke påstå at den oppregning som er foretatt her, er fullstendig. Stort sett mener imidlertid utvalget at det britiske utkastet her skulle være tilfredsstillende, men det vil bli nødvendig å gå igjennom en hel rekke særnorske problemer for å bringe vårt eget avgiftssystem i overensstemmelse med utkastet.

Wikborg: Som jeg nevnte i går, synes jeg det må gå an å få en sikkerhetsventil i form av at man kan ta sosiale hensyn, som kan være forskjellige i de forskjellige land. Når det gjelder det som er sagt her om at øl i klasse 1 og 2 har fått en betydelig beskyttelse, er jo det noe som er skjedd av sosiale hensyn og ikke av noen som helst andre hensyn. De andre medlemslandene bør kunne gå med på at vi der bør kunne innrette oss etter de sosiale forhold i hvert enkelt land.

Statsråd Skaug: Det er sikkert mulig. Det som her er det avgjørende, er at avgiftssystemet skal være slik innrettet at det ikke gir beskyttelse til norsk produksjon. Hvis man legger det opp på en ikke-diskriminerende basis, kan man jo også tilgodese alle sosiale hensyn.

Formannen: Jeg vil bare si for mitt vedkommende at jeg tror man her skal være veldig forsiktig, fordi der i ly av slike bestemmelser kan innføres en beskyttelse som det ikke var hensikten at man skulle ha. Det har jo f.eks. fra utlandet vært klaget over at våre sikkerhetsbestemmelser for elektriske apparater er så strenge at de faktisk virker importhindrende på mange måter. Våre bestemmelser er jo langt strengere enn f.eks. Tysklands, slik at det fordyrer varene her – jeg vet om tyske radioapparater f.eks. som man får en 100 kroners utgift på her i Norge i tillegg til prisen fordi det må installeres noen ekstra greier som de norske sikkerhetsbestemmelsene krever. Og da man hadde forhandlingene om fellesmarkedet, var man meget redd for at landene ville beskytte seg nettopp på denne måte.

Røiseland: Det er sikkert ikkje så lett å løyse desse problema. Det er for det fyrste klart at vi ikkje må setje norske varer i noka gunstigare stilling enn utanlandske. Det er no ein ting. Men vanskelegare er det faktisk at vi ikkje har lov til å begunstige ein viss innanlandsk produksjon for di vi dermed motarbeider den arbeidsdeling som det er tenkt på i samband med heile dette.

Når det gjeld ølet, synest eg nok at dei har gått svært langt når dei seier at dei reglane som vi no har, er ein beskyttelse av øl i klasse 1 og 2 og diskriminering av eksportølet. Vi måtte vel i alle tilfelle kunne få til ei ordning slik at denne avgifta blei stipulert etter alkoholprosenten i ølet. Det skulle også vere nok, vi må kunne greie oss på den måten, og eg kan vanskeleg skjøne at det kan kallast diskriminering dersom ein stipulerer etter alkoholprosenten. Det er det som er viktig, og som har vore vår tanke heile tida.

Bøyum: Det gjeld noko av det same som hr. Røiseland var inne på. Det ser slik ut etter punkt 3 (a) i artikkel 8 at dersom ein legg tilsvarande avgifter på eigenproduserte varer som ein legg på dei som blir importerte, skulle det vera i orden. Når det gjeld ølet, skulle det kanskje ikkje kunne kallast diskriminering dersom ein t.d. for eksportølklassa hadde tilsvarande avgift på våre egne varer som på importvarene. Eg veit ikkje om det kan tolkast så langt, eller om det er visse avgrensingar i tolkinga. Eg kunne tenkja meg det same når det gjeld jordbruksvarer. Det er einskilde produksjonar som det er naudsynt for oss å ha, då mykje av dei varene som blir produserte i jordbruket, er det me kallar sikringskost. Eg kunne tenkja meg at ein då kanskje kunne nytta den same regelen når det galdt ein spesiell produksjon i jordbruket som me absolutt syntest me måtte halde på, slik at me la same avgift på eigenproduksjonen og på dei importerte varene, og at ein kunne bruka inntektene av desse avgiftene til å hjelpa fram ei næring som ein syntest det var absolutt naudsynt å hjelpa. Det var ein slik regel i Havana-charteret i gamle dagar om at ein skulle ha høve til å leggja på avgifter som ein då kunne bruka til å hjelpa fram ei næring som ein hadde interesse av å hjelpa fram av ein eller annan grunn. Eg veit ikkje kor langt ein kan tøya det som står i artikkel 8, punkt 3 (a).

Statsråd Skaug: Det spørsmål som hr. Bøyum reiste, har ikke vært brakt frem, men vi skal gjerne se nærmere på det. Nå gjelder jo ikke disse bestemmelsene for jordbruksvarene, det skal være en særavtale for dem, og bestemmelsene om statsstøtte til eksport kommer i en særskilt artikkel som vi kommer tilbake til senere. En rekke alminnelige støttetiltak for næringslivet vil det jo være fullt mulig å gjennomføre under denne avtalens bestemmelser.

Borgen: Det gjelder et litt annet spørsmål, men jeg kan kanskje ta det opp allikevel, nemlig spørsmålet om glykose og tørrmelk. Jeg regner begge disse varer som landbruksprodukter, og de skulle for så vidt komme inn under de regler som blir gjort gjeldende for landbruksvarene. Men det er godt mulig at det kan bli noen diskusjon om det, og slik som det står her, må man nesten ha regnet med at de ikke kommer inn under reglene for landbruksvarer. Det står: «En må være forberedt på at det vil bli nødvendig å la drops- og sjokoladeindustrien få adgang til disse varer til verdensmarkedets priser». Der har man først og fremst dette spørsmålet om det kommer inn under landbruksvaregruppen eller ikke. I sistnevnte tilfelle blir det spørsmål om det i hvert fall ikke skal gjelde den vanlige tollreduksjon som ellers må gjennomføres for varer med tollbeskyttelse. Når det gjelder glykose, er det i ethvert tilfelle toll, og jeg skulle tro det er det også for tørrmelk, og det vil være av ikke så ganske liten betydning for henholdsvis potetmelindustrien og meieribruket at en har i all fall den vanlige beskyttelse som ligger i at en ikke bygger ned tollsatsene mer enn avtalen ellers tilsier. Hvis en skulle gå til å la sukkervarefabrikkene få disse varer til verdensmarkedets priser, har en gått et langt stykke lenger med en gang, og det vil føre med seg en god del konsekvenser, så meget mer som disse varene er av de ting som verserer omkring på verdensmarkedet til svært lave priser. Glykose er en svært liten del av produksjonen i potetmelindustrien, og tørrmelk er en svært liten del av produksjonen når det gjelder meieribruket, så det er bestandig varer som sendes ut på verdensmarkedet til underpriser og delvis til subsidierte priser. Det er således en god del betenkeligheter her. Dette er ikke noen veldig stor sak, men jeg vil gjerne ha nevnt det, fordi det vil få en del ubehagelige konsekvenser for disse to næringsgrenene.

Statsråd Skaug: Glykose og tørrmelk er jordbruksvarer og som egenprodukter – om man så kan si – omfattes de ikke av tollnedbyggingsplanen, de er ikke industrivarer. Men vi har det problemet at vår sjokoladeindustri vil bli utsatt for en forsterket konkurranse i og med at sjokolade som et ferdigprodukt vil gå inn som industrivarer, og det er da et betydelig handicap for vår sjokoladeindustri at dens råstofftilgang er så kostbar. Det er derfor utvalget har ment at man må finne en eller annen ordning slik at sjokoladeindustrien kan få råstoff til samme priser som de bedrifter i andre land som de konkurrerer med.

Borgen: Ja, men altså ikke ved f.eks. å slette tollene.

Statsråd Skaug: Hvordan det skal gjøres, er ikke drøftet i detalj, men det er jo et rimelig krav fra industriens side når den blir utsatt for denne konkurranse, at den har adgang til råstoff under de samme betingelser som dens konkurrenter i andre land.

John Lyng: Jeg vil gjerne begynne med å ta et alminnelig forbehold. Selv om vi altså nå har fått noen timer til å gjennomgå teksten til dette avtaleutkast, er det klart at alle uttalelser som i hvert fall jeg for mitt vedkommende kan komme med, må betraktes som rent foreløpige. Og spesielt vil jeg gjerne si at det at man går forbi enkelte av artiklene i taushet eller uten å protestere, må ikke på noen måte betraktes som noen blanco-godkjennelse av artiklene.

Når det så gjelder det spesielle spørsmål som har vært reist her, vil jeg si meg helt enig med hr. Wikborg og andre i at man bør ta de nødvendige forbehold slik at våre sosialpolitiske tiltak ikke begrenses eller hindres av disse bestemmelser. For det er ganske klart at man jo også gjennom avgiftspolitik og prispolitikk kan drive en viss grad av sosialpolitikk. I hvilken utstrekning f.eks. den relative prisforskjell mellom utenlandsk og norsk brennevin er bestemt av fiskale hensyn eller av beskyttelseshensyn eller av sosialpolitiske hensyn, skal jeg ikke nå reflektere over, jeg tror det kan være nokså uklart det hele. Men jeg er ganske enig i at man bør prøve å forbeholde seg en viss operasjonsfrihet når det gjelder nettopp slike spørsmål som dette, og det forekommer meg da mest naturlig etter hele den alminnelige oppbygging av avtaleutkastet at man prøver å få dette frem gjennom i noen grad å styrke artikkel 19, som altså inneholder visse generelle unntaksordninger. Der har man allerede i litra (a) en hjemmel for ordninger som vedkommende avtaledeltaker anser nødvendig for å beskytte den offentlige moral. Ville det ikke være naturlig å utvide det noe? Jeg antyder en formulering som: «som vedkommende avtaledeltaker anser nødvendig eller ønskelig for å fremme sosialpolitiske formål». Da tror jeg man på en naturlig måte har åpnet en generell hjemmel for å tilgodese nettopp de hensyn som hr. Wikborg og hr. Røiseland og andre her har nevnt.

Statsråd Skaug: Det spesielle problemet som foreligger i forbindelse med brennevins- og ølbeskatningen, tror jeg ikke det vil være noe vanskelig å finne en løsning på. Et annet og langt vanskeligere problem er jo det som hr. Lyng nå har reist, nemlig spørsmålet om å utvide artikkel 19 med en formulering som den som ble nevnt. Det er jo i de forberedende drøftelsene blitt diskutert frem og tilbake hvor langt man skal gå med unntaksbestemmelser. Vi har sett det slik at det vil være av interesse og betydning for oss å få en avtale som ikke gir altfor mange muligheter for å gjøre ting som er i strid med avtalens egentlige idé, på grunnlag av de fortolkninger av en eller annen art. Vi har et etter min mening ganske godt eksempel på hvordan en slik internasjonal avtale ikke bør være, i Havana-charteret, som aldri er blitt ratifisert av noen – som stiller opp en rekke utmerkede prinsipper, men som har så mange unntaksklausuler og betingede formuleringer at man ved fortolkning av avtalen nesten kan gjøre omtrent det man vil. Vi har sett det som viktig her å få

en avtale som setter nokså strenge grenser for disse unntakene, og vi har ment at det vil være særlig i de små lands interesse å få en avtale som ikke er altfor utflytende. Skal man kunne foreta seg ting av spesiell art under henvisning til f.eks. sosialpolitiske hensyn eller forhold, vil man jo gjennom prosedyre og fortolkning av dette kunne risikere at land etter land på en nokså enkel måte kan treffe tiltak som det ikke vil være i vår interesse at de kan gjøre når vi tenker på våre eksportinteresser. Her foreligger det altså et problem som er veldig viktig. Vi har hittil, som sagt, sett det slik at det vil være en fordel at vi ikke åpner altfor mange utveier til å gjøre ting som man egentlig ikke burde gjøre, men det er et standpunkt som i høy grad kan diskuteres, det er jeg enig i.

Wikborg: Vi skal være klar over at det første forretningsmenn og industrifolk i disse landene kommer til å gjøre, er å se å finne alle huller i dette som de kan utnytte til egen fordel. Jeg er også helt enig i at generelle forbehold kan være meget farlige. Hvis man f.eks. tar et generelt forbehold når det gjelder sosialpolitiske tiltak, kan man jo f.eks. påberope seg sysselsettingshensyn, og ingen vet hvor vi da havner. Jeg tror nok at jeg prinsipielt må være enig med statsråden i at vi der bør forsøke å få en så ren konvensjon som mulig. Men der er altså visse særhensyn som jeg nå skjønner det antagelig vil bli anledning til å tilgodese, som når det gjelder disse alkoholproblemene jeg nevnte. Jeg kan ikke egentlig skjønne at det er riktig, det som sies av utvalget om at beskyttelsen må oppheves for øl i skatteklasser 1 og 2. Det må da være anledning til å gradere avgiftene, bare de graderte avgifter gjelder likt for egenproduksjon og import, og da er man jo in salvo?

Statsråd Skaug: Ja.

Wikborg: Med hensyn til glykose og tørrmelk har jeg forstått det slik at det betraktes som landbruksprodukter, og at vi kan subsidiere den innenlandske produksjon av glykose og tørrmelk til fordel for denne spesielle fabrikkasjon uten at vi kommer i konflikt med konvensjonen, fordi det gjelder et område som ikke faller inn under konvensjonen, nemlig landbruksvarer.

Hegna: Men det gjelder jo et produkt som konkurrerer innenfor rammen av avtalen.

Statsråd Skaug: Hvis vi gjennom en storstilt subsidiering av tørrmelk og glykose vil forsøke å eksportere sjokolade i stor stil, vil det ikke holde.

Wikborg: Nei, ikke for å eksportere, men for eget forbruk.

Røiseland: Det gjeld det spørsmålet hr. Wikborg nemnde, og der statsråden gav han rett. Det var dette at berre ein heldt same avgifta på norsk og utanlandsk produksjon, var ein in salvo. Men er ein det? Er det ikkje slik at ein ikkje må

begunstige ein viss innanlandsk produksjon samanlikna med ein annan, fordi at på den måten kjem ein faktisk i strid med sjølve tanken om arbeidsdelinga?

Statsråd Skaug: Det problemet er ikkje gjennomdiskutert.

Røiseland: Det står noko slikt her.

Statsråd Skaug: Det er mulig at det er en argumentasjon som kan gjøres gjeldende. Men hvordan man skal ordne forholdene for sjokoladeindustrien, hvordan man skal finne en løsning der som passer inn i traktaten, er vi ennå ikke helt på det rene med.

Røiseland: Men det var no ikkje difor eg bad om ordet. Etter at hr. Lyng hadde hatt ordet, var vi faktisk komne inn på ein del prinsipielle ting om denne avtalen i det heile. Det kan vere at ein ikkje skulle seie så svært mykje om det no, sidan vi tar artikkel for artikkel, men mitt inntrykk er at vi gjennom dette får ei valdsam omlegging. Staten må jo faktisk på dei fleste område halde fingrane borte frå fatet når det gjeld næringslivet. Eksportavgiftene er det slutt med, dei har gjeve oss hundrevis av millionar for ikkje så svært mange år sidan. Det er spørsmål om lik rett for utlendingar som for norske til å etablere. Det er uklårt korleis det er med statsmonopol, og statsstøtte til næringslivet er ein nokså tvilsam affære, eller svært tvilsam affære. Så eg må no seie at om no eg er byrja å bli lite granne fælen for at vi går for langt, syner det seg på den andre sida at hr. Lyng òg ser ut til å byrja å spekulere, og eg har verkeleg tenkt: Kva meiner Arbeiderpartiet i sitt inste hjarte om det som kjem til å skje? Eg synest vi er mellom barken og veden, og eg er ikkje så heilt trygg for at ein ikkje her kan kome til å gå for langt. Men på den andre sida må eg seie at eg synest handelsministeren og hr. Wikborg har rett i at å kome med for mykje unntaksreglar som holer ut det heile, er forferdeleg farleg.

Bøyum: Det var noko av det same som eg tenkte på. – Det er slik at jordbruksproduksjonen skal haldast utanfor, og at landbruksprodukt i det heile skal koma i ei serklasse. Men spørsmålet er: Er det ikkje den eigenlege baktanken at litt etter kvart skal me også få dei inn under dei vanlege reglane, at når me får litt tid på oss, vil det verta nokså einsarta reglar for alle næringane i landet? Dersom det er tilfelle at ein tek eit slikt siktemål er det sjølvsagt også naudsynleg at ein tek omsyn til det når ein arbeider med serreglane for jordbruket. Det er som kjent slik at dei i alle høve i forma og med ord har sagt frå i dei seks landa at dei skal ha same reglane for alt, men det har dei sjølvsagt slettes ikkje. Når det gjeld Frankrike, har det jo så mange serreglar at det er heilt urimeleg. Men dersom no me skal arbeida med det føremålet for augo at me før eller seinare skal koma fram til same reglar for jordbruket som for dei andre næringane, er det jo heilt naudsynt at me, når det gjeld dei prinsipp som skal gjennomførast her, har ein baktanke på jordbruket også, og tek omsyn til det.

Eg har i det heile ikkje så mykje å seia til artikkel 8. For min del synest eg ein har vore nokså varsam i utforminga, og artikkelen gjev passande albogerom for det sosialpolitiske, i alle fall når det gjeld rusdrykk. Vi kan tolka det på den måten òg. Eg har i grunnen ikkje noka serleg innvending mot denne artikkelen. Eg synest nett at når det gjeld det prinsippet som er slege fast i 3 (a) i artikkel 8, vil det vera ei veldig vinning for jordbruket at ein slik regel står der, dersom jordbruket òg før eller seinare skal koma inn under dei reglane som står der.

Statsråd Skaug: Jeg må si at vi arbeider slett ikke etter den hypotese at denne avtales alminnelige bestemmelser også i sin tid skal komme til å gjelde jordbruket. Det er en ganske klar oppdeling, et ganske klart skille her.

Det har vært Danmark som gjennom flere år har stått på det standpunkt at landbruksvarer i alle henseender skal være likestilt med industrivarer. Dette danske standpunkt har ikke vunnet gehør, og, som jeg nevnte i går, har danskene i realiteten også gitt opp sitt prinsipielle standpunkt der. Om det en gang i fremtiden skulle bli snakk om å gjennomføre en annen avtale, så vil det da bli en sak for seg, men det foreligger nå etter min oppfatning ingen grunn til at man skal bygge opp dette med sikte på at det i sin tid muligens også skal omfatte jordbruket. Det er mulig en slik utvikling vil komme, men det er da en sak som landene må drøfte som en særskilt sak, og den foreligger ikke for øyeblikket som et aktuelt problem.

For øvrig er det jo ganske innlysende at en ordning som den som her er skissert, vil komme til å skape en i mange henseender endret situasjon for næringslivet, ikke bare i Norge, men også i de andre landene. Den vil medføre strukturelle endringer av forskjellig art. Man kan sikkert si at det kanskje ville vært bedre at man ikke ga seg inn på dette, at det ville vært tryggere om disse integreringsbestrebelsene i det hele tatt ikke var kommet i gang. Men sett på noe lengre sikt er det vel en fordel for Europa om man kan komme frem til mer frihet i handelen mellom landene og til større økonomiske områder. Det vil da være spørsmål om hensiktsmessigheten av traktatbestemmelsene og effektiviteten i det arbeid som gjøres både på det nasjonale og det internasjonale plan. Det er det som skal bestemme hva som skal komme ut av dette.

John Lyng: Jeg forstår handelsministeren slik at han mener det ikke vil volde noen konkrete og praktiske vanskeligheter å finne en løsning på det spørsmål som er reist om brennevins- og alkoholbeskatningen m.v. Jeg vil da gjerne si at min bemerkning om artikkel 19 ikke må forstås som noen innbydelse til å utvide de unntakshjemler som finnes der. Men jeg vil gjerne si at det man overhodet har av reservasjoner som kan gi plass for sosialpolitiske tiltak, finner man nettopp i artikkel 19, og de er meget stramt formulert, ganske betydelig strammere formulert enn de unntaksbestemmelser som gir hjemmel for rent økonomisk betonte unntak osv.

Det mer spesielle spørsmål hr. Røiseland streiftet inn på, vil jeg gjerne komme tilbake til i visse andre relasjoner. Men det er jo helt klart – det ser man med en gang ved en ganske rask gjennomlesning av dette avtaleutkast – at det vil komme til å reise en rekke spørsmål i relasjon til gjeldende norsk reguleringslovgivning og

reguleringsbestemmelser. Bare det å finne ut i hvilke relasjoner dette vil skje, vil jo gi meget langvarig og sikkert ganske omfattende arbeid for en eventyrlysten jurist. Det blir det muligens bedre anledning til å komme tilbake til under et par av de andre artikler.

Wikborg: Jeg må be om unnskyldning for at jeg stadig griper ordet her, men det er så mange ting jeg synes er uklare, og jeg vil gjerne få lov til å tenke høyt ved en anledning som denne.

Jeg satt med den tanke om f.eks. vår Nord-Norge-plan, som jo favoriserer industrier i en del av landet, vil komme i konflikt med noe av dette?

Statsråd Skaug: Det er ikke helt klart. Det er også derfor vi har fremmet et forslag til artikkel 14 som vil dekke det.

Til det hr. Lyng nevnte, vil jeg jo si at unntaksbestemmelsene i artikkel 19 vel bør suppleres og ses i sammenheng med de bestemmelser man eventuelt kommer frem til i artikkel 14 og artikkel 16 både når det gjelder statsstøtte og etablering.

John Lyng: Det var nettopp det jeg mente at det var en artsforskjell der. Vel, det skal vi ikke bruke tiden til å diskutere, men jeg tror kanskje mitt synspunkt der er holdbart likevel. Det kan jeg jo komme tilbake til litt nærmere i en privat samtale med statsråden.

Formannen: Vi kommer så til artikkel 9, tollrestitusjonen.

Statsråd Skaug: Artikkel 9 er vi mindre fornøyd med, idet det forekommer oss at det britiske forslag her er atskillig og unødig komplisert. Utvalget har for sin del ment at man får komme tilbake til denne artikkel – det gjelder for øvrig alle sammen – etter at man nærmere har drøftet disse bestemmelser og fått klarlagt innholdet av dem ved de møtene som nå forestår.

Det er også nevnt i utvalgets innstilling at tollrestitusjoner for skipsbyggeriene er et problem i denne sammenheng. Der ventes det et forslag fra svensk side, og man vil gjerne se det forslag før man tar nærmere standpunkt i denne sak.

Formannen: Til artikkel 10 er det ingen merknad.

Ingvaldsen: Jeg er ikke så helt sikker på at dette er så helt enkelt. Hvordan vil disse bestemmelser bli håndhevet? Man må jo ha en eller annen offentlig myndighet til det. La oss si at vi skal eksportere, da må det være en kontroll i importlandene, og det vil bli atskillig diskusjon om varenes opprinnelse, opprinnelsesbevis osv. Hvordan er dette tenkt gjort f.eks. her i Norge?

Statsråd Skaug: Med hensyn til forholdet med opprinnelsesbevis vil det måtte administreres via Finansdepartementet, Tolldirektoratet, går jeg ut fra. Det vil

kunne bli mye uenighet om mange ting. Det er noe som følger med enhver internasjonal avtale som legger visse bånd på de deltakende regjeringer.

Ingvaldsen: Jeg spurte om det av en særlig grunn, fordi vi har hatt en del tilfelle av dumping hvor jo vår behandlingsmåte åpenbart er langt mer – hva skal jeg si – langtekkelig og lite effektiv enn den er i andre land. Det er klart at det at man her har en effektiv organisasjon, vil være av stor betydning for vår virksomhet her hjemme. Det er mulig at man ikke kan komme noe lenger med dette. Det står bare at man skal samarbeide, og det er jo vel og bra. Så skal man redusere formalitetene, og det er også greit. Men det foreligger altså ikke noe nærmere utredet om det i dag?

Statsråd Skaug: Nei, det gjør det ikke.

Formannen: Vi går så til artikkel 11, forbud mot eksportavgifter.

Statsråd Skaug: Når det gjelder artikkel 11, vil jeg gjerne få henviser til hva utvalget har sagt. Slik artikkel 11 er formulert, synes forbudet mot eksportavgifter å ramme enhver form for avgift som pålegges i forbindelse med eksport av varer. Vi har – og det har vel også de fleste andre land – typer av eksportavgifter som neppe kan sies å ha noen begrensende eller prishevende virkning på eksporten, slik som avgifter til reklamefond, avgiftene som finansierer Norges Eksportråd og enkelte avgifter som dekker sosiale formål. Vi mener det bør gjøres klart i denne artikkel gjennom en fotnote eller en tilføyelse at forbudet mot eksportavgifter ikke rammer den slags avgifter. Det er da foreslått at man skal gjøre en tilføyelse som i norsk språkdrakt kan lyde som følger:

«Bestemmelsene i denne artikkel skal ikke være til hinder for at et medlemsland innfører eller opprettholder mindre og ikke-diskriminerende avgifter, som nyttes til sosiale trygder, eksportfremmende tiltak eller til lignende formål.»

Hegna: Når det gjelder denne bestemmelse, vil jeg gjerne spørre hvor mange eksportavgifter har man nå annet enn rent eksportfremmende?

John Lyng: Jeg er enig i at man bør ta denne reservasjon. Hvorvidt den i denne form vil være helt tilstrekkelig, har jeg ikke full oversikt over. Vi har jo en del av disse spesialavgiftene som også skal gå til forskning. Jeg kan ikke nå i farten huske hvorvidt det gjelder noen av de avgifter som knytter seg formelt direkte til eksporten, men i all fall er det en hel del av de avgiftene som stort sett i realiteten vil virke som eksportavgifter. Det gjelder vel fiskeriene, hermetikkindustrien og fiskeriene, og også enkelte andre bransjer. Jeg tror derfor man kanskje bør se litt nærmere på ordlyden der, men det er naturligvis et rent formelt spørsmål.

Så vil jeg gjerne si at jeg synes denne sak også har en annen side som man burde reflektert litt over i denne forbindelse. Vi har jo innført en masse, tildels nokså pussige spesialavgifter for enkelte industrigrener og næringsgrener, avgifter

som går til formål som det ellers ville være naturlig kanskje ble dekket av den alminnelige beskatning, fordi disse spesialavgifter til syvende og sist vil bli veltet over på forbrukerne. Det gjelder f.eks. en rekke spesialavgifter til dekning av kvalitetsettersyn osv. for forskjellige fabrikker. Så vidt jeg vet, er det en komite som arbeider nå med å se alle disse avgifter under ett og prøve å få dem ført over på en mer rasjonell basis. Jeg tror at hvis man fikk gjennomført forandringer der, fikk dette over i den alminnelige beskatning, ville det kunne virke som en lettelse for en del av våre industrier som kanskje kommer i en litt vanskelig situasjon i et friere marked. Jeg tror man her har et felt som det faktisk kan være verd å se på.

Jeg må innrømme at jeg selv alltid har hatt vanskelig for å forstå hvorfor disse forskjellige hensyn skal dekkes ved disse spesialutgifter. Den eneste fordel man nær sagt ut fra planøkonomisk standpunkt kan oppnå ved det, er at man får en lang rekke forskjellige etater som hver for seg opererer med én avgift og ét administrasjonsapparat. Men det måtte man kunne forsone seg med å gi avkall på hvis det ellers kunne føre med seg fordeler.

Borgen: Jeg vil gjerne si rent generelt at jeg er enig i at man bør få inn en slik regel som utvalget nevner om adgang til å operere med slike forholdsvis små avgifter.

Jeg kan nok på mange måter være enig med hr. Lyng i at det kunne være ting å rette på her, men jeg tror ikke man skal overdrive når det gjelder forholdet med administrasjonen av disse ting. Jeg tror ikke det er noen svær affære.

Når jeg bad om ordet, var det imidlertid for å peke spesielt på noen avgifter som brukes innenfor skogbruket, hvor skogeierne er pålagt en investering- og kulturavgift, som vi betrakter som værende av veldig stor betydning for produksjonsøkningen i skogbruket. Det vil kanskje kunne anføres at dette er avgifter som i neste omgang kan komme til å ha noen innflytelse på eksporten, men om det skulle bli slik at den slags avgifter blir ulovlige eller må oppheves, ville det være ytterst uheldig. Jeg tror en må se over dette feltet og få oversikt over hva det er vi har av den slags avgifter, slik at en er fullt klar over hvilke kan komme under diskusjon og så prøve å utforme unntaksreglene etter det.

Statsråd Skaug: Vi skal se på det.

Bøyum: Vi har mange slag avgifter som blir pålagde av staten og Stortinget, men så har vi òg ein del avgifter som er godkjende på sett og vis ved lov, men som organisasjonane eller dei som steller med det, har bede om å få for å fremja sine føremål. Vi har t.d. 3 pst. avgifta på omsetnaden av pelsskinn og avgifter på ein del jordbruksvarer. Men her står det på ein måte slik at det vel snautt kan tolkast slik at dette vil gå inn under det som er nemnt. Det står her:

«I denne artikkel forstås med «eksportavgift» alle avgifter som pålegges i forbindelse med eksport av varer til et annet medlemslands territorium.»

Det eg nemnde, har ikkje nokon samanheng med dette, det er indre avgifter alt saman for regulering av tilhøva her heime. Det må vel verta ståande nokolunde fritt?

Statsråd Skaug: Jeg skulle tro det. Men i det hele tatt vil jo dette avtalekompleks i den form det endelig får, medføre nødvendigheten av et nært samarbeid mellom disse landene om alle de spørsmål som etter hvert kommer opp. Man må iallfall håpe på at det innenfor denne gruppe land vil være et genuint ønske om et fredelig og nyttig samarbeid, og at man ikke gir seg inn i et samarbeid av denne art med det for øye å skulle mer eller mindre ødelegge hverandre.

Det er klart at det vil være helt umulig i selve avtaleutkastet å dekke alle de nasjonale eiendommeligheter som måtte foreligge i den ene eller annen retning i de forskjellige land. Det som derfor etter vår mening er av avgjørende betydning, er, som jeg også nevnte tidligere, at vi får en effektiv organisasjon og konsultasjonstvang innenfor organisasjonen. Dette må jo følge nødvendigvis av et slikt samarbeid hvis man først går inn for det.

Kjøs: Det kan være nyttig at investeringsavgiften i skogbruket ble nevnt av hr. Borgen. Jeg vil bare knytte til der at investeringsavgiften er vedkommende skogeiers eiendom og står innsatt på hans konto for anvendelse i skogen. Den står jo derfor i en helt annen stilling enn avgifter som oppkreves og går inn i fond som forvaltes av staten. Jeg vil bare ha nevnt det, så man er klar over at dette er en ganske spesiell form for avgift. Den er fremdeles vedkommende skogeiers eiendom og disponeres av ham.

Statsråd Skaug: Det denne artikkel 11 først og fremst tar sikte på, er som utvalget har pekt på i siste avsnitt av sin uttalelse, de såkalte konjunkturregulerende avgifter som vi for vår del benyttet oss av i 1951-52, og som kan ha en viss prishevende virkning i en gitt knapphetssituasjon. Man har da ment at som et ledd i denne form for samarbeid bør ikke landene benytte seg av den slags avgifter.

Røiseland: Tonnasjeavgifta vil vel kome i same klasse?

Statsråd Skaug: Nei, det tror jeg ikke. Skipsfarten dekkes jo ikke av denne traktaten. Her er det spørsmål om vi skal ta inn OEEC-bestemmelsene om liberalisering av skipsfarten eller ikke. Vi har ment at det ville være riktig å løfte OEEC-bestemmelsene over i dette avtalekomplekset, andre land har ment at vi jo i alle fall er bundet av OEEC-bestemmelsene, og at det derfor ikke skulle være nødvendig å gjenta dem her. Der er man ikke kommet fram til noen endelig løsning. I den nåværende formulering rammes ikke tonnasjeavgiften av OEEC-bestemmelsene.

Formannen: Skal vi gå videre til artikkel 12, kvantitative importrestriksjoner?

Statsråd Skaug: Det er av utvalget foreslått en mindre, nærmest redaksjonell endring til punkt 3, som utvalget mener bør innledes med ordene:

«Under forutsetning av at bestemmelsene i artiklene 21 og 22 kommer til anvendelse, så skal» osv.

Ellers er reglene for kvoteøkningen her foreslått noe strammere enn det man var kommet til i frihandelsforhandlingene i Paris, idet man der forutsatte at man skulle ha en årlig samlet kvoteøkning på 20 pst., med minst 10 pst. økning av hver enkelt av kvotene, mens man nå har foreslått at det skal være 20 pst. økning på alle kvoter. Derimot er de reglene som er foreslått for null-kvotene i underavsnitt 6, noe mer elastiske enn dem man før hadde vært med på å foreslå. Utvalget har for sitt vedkommende ingen avgjørende innvendinger mot forslagene her.

Formannen: Vi går over til artikkel 13.

Statsråd Skaug: Artikkel 13 gjelder de kvantitative eksportrestriksjoner, og bestemmelsene går ut på at alle kvantitative eksportrestriksjoner må være avskaffet innen 1. januar 1961, og at man ikke skal ha adgang til å gjeninnføre eksportrestriksjoner.

For vårt vedkommende er disse bestemmelser av spesiell betydning når det gjelder tømmer og skrapjern. Det har derfor vært drøftet om man især for skrapjern skulle få en utsettelse av tidsfristen 1. januar 1961. Forholdet er jo at vi har spesielt gunstig lav pris på jernskrap i Norge på grunn av at det nektes eksport. Denne ordningen kan vi ikke regne med å kunne holde i lengre tid, men man bør ha en rimelig avviklingsfrist.

For tømmerets vedkommende er det jo spørsmål om råstofftilgang til papirindustrien. På østerriksk side har man vært sterkt opptatt av at man må kunne håndheve eksportrestriksjoner for tømmer. Det er ikke så lett å vinne gehør for det standpunkt så lenge vi forlanger fri adgang for de foredlede produkter til markedene. Hvis vi fortsatt skal ha eksportforbud på en råvare, vil jo lett andre land kunne betinge seg å ha eksportforbud på andre råvarer som vi er interessert i å få. Man har her igjen et eksempel på at hvis man gir seg ut på altfor mange unntaksordninger, så vil man kunne risikere et totalresultat som kanskje ikke er særlig ønskelig.

Ingvaldsen: Når det gjelder den skrapjernordning vi har, brukte statsråden uttrykket «spesielt gunstig pris». Leverandørene av skrapjern er vel ikke enig i det. Jeg vil si at denne ordningen har virket ganske merkelig. De som er favorisert gjennom disse årene, er eksportindustrien, som ferrolegeringer først og fremst, ja Spikerverket også. Men det er i grunnen de eneste. Men ordningen går jo ut over all mekanisk industri. Ja, jeg skal ikke legge meg bort i det, men det vil ikke være alle som gråter hvis denne ordningen blir fjernet.

John Lyng: Får jeg bare komme med – jeg hadde nær sagt – et lumpent formelt spørsmål når det gjelder både artikkel 12 og artikkel 13. Har statsråden overveiet hvorvidt det nå snart bør foretas noen forandring i de midlertidige lovene om eksport og import av 1946? De er jo i formen enkle og greie. Det er vel noen av de enkleste lover vi har her i landet. Eksportloven sier kort og godt:

«Utan serskilt løyve må ingen føre ting eller varer av noko slag ut av riket.»

Importloven sier akkurat det samme, bare at det der forbys å ta noe inn i riket.

Dette dekker jo ikke lenger helt de faktiske forhold, og det var da disse lovene ble vedtatt, forutsetningen at de skulle være midlertidige. At en norsk lov er midlertidig, er for øvrig ingen garanti for at den ikke overlever en rekke generasjoner av stortingsmenn. Men var det ikke faktisk på tide at man så litt på disse lovene og brakte utformingen litt mer i samsvar med det som vi alle går inn for skal bli den rent faktiske situasjon?

Statsråd Skaug: Det er ikke bare de lovbestemmelsene, men også en rekke andre, som man sikkert må se på i lys av denne nye situasjon.

Til Handelsdepartementets forsvar i denne spesielle sammenheng kan jeg kanskje få lov til å nevne at med den liberalisering som etter hvert er blitt innført, er det bare over et meget lite varespektrum at disse lovene overhodet gjelder. Eksportløyveordningen gjelder bare ganske spesielle varer til spesielle land, bl.a. av hensyn til den strategiske eksportkontroll og ved handelen med de østeuropeiske land og andre bilaterale avtale-land. Ellers er eksporten fri til alle europeiske markeder og dollarmarkedet, dvs. overfor hele den gruppe land hvor man har konvertibel valuta.

Importreguleringen er etter hvert blitt meget sterkt redusert. Det siste som er skjedd der, er jo at importreguleringen for de fleste landbruksvarer er overført til Landbruksdepartementet, som vel utfører sin importregulering i henhold til midlertidig lov av 1932 – eller omkring den tid, så Handelsdepartementet har ikke meget igjen av denne regulering i det hele tatt. Det har da også vist seg at vi har kunnet redusere antallet av funksjonærer med omkring 150 personer i de siste årene. – Men at man må se på de lovene, er jeg helt enig i.

John Lyng: Jeg er selvfølgelig fullt klar over at disse lovtekstene dekker ikke den faktiske situasjon, og det var jo nettopp derfor jeg antydte at nå var kanskje på alle hold forutsetningene til stede for at man også så litt på bestemmelsene. La meg tilføye at det er for så vidt ingen risiko, heller ikke for departementene, ved å endre disse to lovene jeg nevnte, for i loven om valutaregulering har man jo en enda videre blokkfullmakt som man i givet tilfelle kan bruke til å regulere alt mulig. Den er jo gitt som en fast og permanent lov, så den blir formodentlig stående.

Wikborg: Vi må ikke glemme at vi vel trenger to sett regler i fremtiden, ett sett regler som gjelder for frihandelsområdet, og et sett som gjelder for tredje land. Det må vel også bli bestemmende for de fullmakter vi vil trenge i fremtiden, slik at

vi har mer hånd over handelen med tredje land, selv om vi må slippe det fritt innenfor dette mindre område.

Formannen: Artikkel 14.

Statsråd Skaug: Til artikkel 14 har utvalget knyttet enkelte bemerkninger, som jeg gjerne vil få referere. Det sier:

«Utvalget legger vekt på at bestemmelsene ikke må umuliggjøre offentlig medvirkning til industrireisingsplaner og til regionale utbyggingsprogrammer. Slike tiltak kan normalt ikke sies å ha som hovedhensikt eller virkning å hindre at de fordeler som kan ventes ved at toll og kvantitative restriksjoner på handelen mellom medlemslandene fjernes eller ikke forekommer eller på annen måte å stå i strid med Forbundets målsetting.»»

Det har altså vært utvalgets utgangspunkt og oppfatning at bestemmelsene i artikkel 14 ikke skal være til hinder for slike tiltak. For å eliminere eventuell tvil med hensyn til bestemmelsenes rekkevidde bør det etter utvalgets oppfatning søkes oppnådd uttrykkelig hjemmel for slike tiltak ved en tilføyelse til artikkel 14, som sier:

«Uansett bestemmelsene i denne artikkels paragraf (b) kan medlemslandene opprettholde eller innføre:

a) Støtte som har som formål å fremme den økonomiske utvikling av geografiske områder der levestandarden er unormalt lav eller der det forekommer alvorlig underbeskjeftigelse.

b) Støtte som har som formål å lette utviklingen av spesiell virksomhet eller spesielle økonomiske områder, forutsatt at slik støtte ikke påvirker handelsforholdene i en slik grad at den vil være i strid med fellesinteressene.»

Dette vil være bestemmelser som ligger nokså nær opp til tilsvarende bestemmelser man har i Roma-traktaten.

Formannen: Må jeg få lov til å si at jeg synes formuleringen her er av en slik art at den kan omtvistet. Man bruker her uttrykket «geografiske områder der levestandarden er unormalt lav». Om vi tar som eksempel Nord-Norge eller andre norske distrikter som kan trenge statsstøtte, kan man vel vanskelig si at levestandarden er unormalt lav i disse distrikter.

Det samme gjelder «der det forekommer alvorlig underbeskjeftigelse». Det måtte vel være nok å si: «underbeskjeftigelse» eller la oss si: «hvor det forekommer permanent arbeidsledighet» eller noe slikt.

Jeg synes at man her selv foreslår en tekst som skaper visse vanskeligheter fordi den er så sterk i uttrykkene. Det henger vel sammen med at man har tatt den fra Roma-traktaten, for i Roma-traktatens medlemsland – særlig når man tenker på dem som ikke er med, men som nå kommer med, som Tyrkia og Grekenland – kan det nok være områder hvor levestandarden er unormalt lav, men jeg synes ikke det passer for våre norske forhold.

Røiseland: Vi har vel her ein av dei artiklane som det kan bli mest vanskar med i praksis, det er det vel ikkje tvil om. Dersom han skal bli vedteken som han no er i den engelske tekst – så snau denne er – er det vel heilt klårt at vi vil få vanskar. No får ein vel tru at den norske regjeringa greier å få inn noko i den smak som er nemnt her, men det store spørsmål er no likevel om det er nok til å hindre vanskar.

Her peika formannen på ei formulering som gjer at det kan bli visse vanskar når staten skal hjelpe til med å reise nytt næringsliv. Eg er einig med formannen i det han sa.

Så har vi her eit punkt (b) som også delvis gjeld reising av nytt næringsliv, det er rett, det. Men der er ikkje berre reising av *nytt* næringsliv eg meiner kan bli aktuelt, men også å halde i gang det vi har. Eg tenkjer på Jernverket. Dersom den norske formuleringa der er gjort framlegg om, blir vedteken, måtte vel staten kunne byggje Jernverket, det kunne det vel ikkje vere nokon vanske med – i all fall dersom ein fekk formannen si formulering, skulle vel det gå. Men så har vi underskotet. Det er eit underskot på 20 – 30 millionar for året. No får ein vone at det stoppar. Men lat oss tenkje at det held fram med at vi får eit underskot på 20 – 30 millionar kvart år. Kan vi då halde på å ta det over statsbudsjettet? Vil det ikkje vere i strid med det ein kallar «common interests», ålmenne interesser, å gjere det? Eg synest det reiser eit nokså vidfemnande spørsmål. Vel, ein kan seie at ein trur det går, men vi må no rekne med at det kan bli peika på det, og det er ikkje visst om utlandet vil finne seg i at vi over statsbudsjettet tek ein 20 – 30 millionar kvart år for å halde Jernverket i gang. Det var det eine.

Ein annan ting eg har tenkt på, er skogbruket. Denne planen femner også om skogbruket. At skogreisinga på Vestlandet vil kunne bli dekt av den formuleringa som står her, er vel nokså sikkert. Men så har vi det ordinære statstilskottet til skogkultur her i landet, grøfting og skogplanting. Det er ikkje så svært mange millionar, men nokre millionar er det likevel. Dersom det er å utvikle ei viss verksemd på ein måte som ikkje kjem i strid med dei ålmenne interesser, er det greitt nok, men der må vi òg rekne med at det kan prosederast på at dette er å stø opp under visse tiltak på ein slik måte at det gjev dei betre konkurransevilkår enn dei burde ha hatt.

I det heile trur eg at vi her må freiste å vere veldig varsame, men vi må i alle tilfelle rekne med at her kan vi få mange ting å spekulere på i framtida. Eg meiner at det ikkje er lett å vere regjering i denne situasjon.

Ingvaldsen: Jeg er enig i at denne utformingen muligens kan skape noen problemer hos oss, sådan som vi ser på det. Men på den annen side må jeg si at jeg også er betenkt ved formuleringen av det som er foreslått tilføyet her. Når jeg er det, er det fordi hele denne ordningen med frihandelsområdet jo i grunnen tar sikte på å unngå f.eks. at man med statsstøtte skal reise virksomheter og bedrifter hvor de forretningsmessige og konkurransemessige forutsetninger ikke er til stede.

Jeg vil jo også si at vi har stor interesse av at det ikke skjer i andre land på de områder hvor vi ligger relativt godt an.

Så vidt jeg forstår, arbeides det akkurat for tiden i Regjeringen med nye former for fond og støtte til næringslivet i strøk hvor det anses ønskelig. Av arbeidsløshetsstrygdefondene, fylkesfondene, skal man kunne bruke en viss del både til igangværende bedrifter og til nystarting av bedrifter. Kommunalministeren har jo interessert seg for dette, og – så vidt jeg vet – driver prisministeren nå med en lignende ordning. Jeg vet ikke hvordan dette er, men det er jo litt forbausende at, samtidig som vi nå går inn i denne ordningen og med åpne øyne fullt er klar over at hele vårt næringsliv, også igangværende bedrifter, vil bli – la oss si «berørt» av den hårde konkurranse som vil komme, legger vi opp til planer om å reise industri på steder hvor de økonomiske forutsetninger ellers ikke er til stede.

Jeg må si at jeg er ikke uten videre så begeistret over å ta alle disse forbehold. Jeg tror vi skal være glade for å kunne reise bedrifter der hvor det er gunstigst her i landet, om vi ikke ved hjelp av statsstøtte skal lokke folk til å bygge dem der hvor de kanskje går overende etter en stunds forløp. Det kan godt ses på den måte også, og etter min mening er det helt logisk å forsøke å få frem denne tendens i og med at vi virkelig tar skrittet fullt ut og hopper inn i denne store sak, som vil ha konsekvenser av alvorlig art på en rekke områder. Jeg er redd for at vi i det store og hele til en viss grad må omvurdere vårt syn på industrireising. Men jeg er klar over at det byr på en rekke problemer.

Statsråd Skaug: Hr. Ingvaldsen hadde kanskje i tankene den melding Industridepartementet har fremmet om industrireising. Den er vel ennå ikke kommet i trykt form, så vidt jeg vet. Den ble fremmet i siste statsråd, og de retningslinjer som der er lagt opp, har man forutsatt vil kunne følges innenfor disse bestemmelser med den tilføyelse som her er foreslått.

Ingvaldsen: Ja, med tilføyelsen i all fall.

Statsråd Skaug: Antagelig. Dette er Industridepartementets sak, og jeg må kanskje for ordens skyld få lov å si at dette avtalekomplekset gjelder så mange departementer at alle detaljene har jeg ikke oversikt over.

Men jeg forstår ekspedisjonssjef Gøthe slik at retningslinjene i meldingen må en kunne følge selv uten tilføyelsen.

Ekspedisjonssjef Gøthe: Jeg tror det. Vi har i meldingen redegjort for den offentlige støtte som eksisterer i medlemslandene akkurat med det samme formål som vi har lagt opp til. Det er ganske mange distrikter som får offentlig støtte. Vi finner systemet i England og Sverige, og Danmark har jo fått sin «egnsudviklingslov», så dette er ikke noe nytt. Det er godt kjent og vel prøvd innenfor dette område. Vi tror derfor at dette ikke i praksis vil komme til å skape noen særlige vanskeligheter.

Det som det er forbud mot, er utformet i artikkel 14. Jeg viser spesielt til artikkel 14, (b) hvoretter det er forbudt å innføre enhver form for støtte når «the main purpose or effect of which» er å hindre fordelene ved avviklingen av toll og

kvantitative restriksjoner. I tilfellet med Jernverket har vi så å si ingen toll på jern- og stålprodukter, så en subsidiering der kan ikke sies å være gjort for ad bakveier å innføre en beskyttelse.

Røiseland: Men statsstønad over statsbudsjettet?

Ekspedisjonssjef Gøthe: Det skulle være mulig i dette tilfelle.

Formannen: Jeg vil også i tilslutning til ekspedisjonssjef Gøthe si at dette er ikke noe særnorsk problem, og jeg skulle anta at det er flertall innenfor det nåværende frihandelsområde for et slikt system, idet det gjelder både Norge, Sverige og kanskje i mindre grad Danmark, men dog også Danmark, Østerrike og Storbritannia, så det er ikke noe særnorsk problem.

Reinsnes: Jeg er helt enig i at en bør få en sådan tilføyelse til denne artikkel, for det er jo en kjensgjerning at innenfor utbyggingen av næringslivet i Norge er Nord-Norge et problem, og det må jo være riktig at det i ly av utformingen her kan bli rettet på det, slik at det blir en mer jevn fordeling av industri og næringsliv i landet. Det kan heller ikke være av interesse for noen at halvparten av landet skal ligge så akterutseilt at det alltid vil være en byrde. Det er det da heller ikke for dem som bor der. Det må være høve til med statens hjelp å bygge det ut, slik at en kan komme over på en naturlig vei der, og det vil det være om vi får denne formulering som her er foreslått.

Wikborg: Vi må jo hele tiden ha for øye at en ting er våre egne problemer på hjemmemarkedet, en annen ting er hvordan vår eksport kan hemmes eller hindres hvis de unntagelsesbestemmelser vi vil ha gjennomført, også benyttes av andre land.

Ta f.eks. vår papirindustri. Vi regner med å kunne få en stor fremgang på det engelske marked for den. Sett nå at britene sier at takket være denne konkurransen fra Skandinavia blir det underbeskjeftigelse ved de engelske papirfabrikker, og at de derfor må få anledning til å subsidiere dem, slik at de kan konkurrere med våre priser. Derved vil vi ikke få den forventede økning av vår eksport, som skulle kompensere oss for så mange ting vi taper på i dette frihandelsområde. Jeg vil derfor be om at man hele tiden har for øye begge virkninger, både den hjemme og den ute. Det er ikke så enkelt som bare å se hen til våre spesielle norske forhold.

Statsråd Skaug: Det er ut fra disse betraktninger at formuleringene her foreslås så pass stramme som de er.

Wikborg: Dette med «alvorlig underbeskjeftigelse» er temmelig rommelig. Det gir adgang til en svært vid fortolkning.

John Lyng: Jeg skal ikke gå noe særlig inn på det i og for seg interessante spørsmål hvorvidt den økonomiske politikk Regjeringen har ført, har vært fornuftig eller ikke, og hvorvidt den vil bli fornuftig i fremtiden.

Det som her er hovedspørsmålet i relasjon til det utkast som er forelagt oss, er det som for så vidt hr. Røiseland skisserte, nemlig i hvilken utstrekning en slik avtale som denne tørner mot og må tvinge til forandring i den type økonomisk politikk som man har ført, og åpenbart har til hensikt å føre videre. Jeg må si at etter den ganske korte gjennomgåelse av disse utkastene jeg har hatt anledning til å gjøre, forekommer det meg at det må her komme til å reise seg en lang, lang rekke tvilsspørsmål, som også hr. Røiseland pekte på.

Jeg hørte ekspedisjonssjef Gøthe si at dette spørsmål hadde vært gjenstand for en spesiell analyse. Jeg går ut fra som en selvfølge at det har vært det. Jeg forsto også at hr. Gøthe var blitt noe beroliget for så vidt etter det arbeid som var gjennomført. La meg da få si at jeg kan være enig med ham i at det er ikke så forferdelig stor fare for at tiltak skal kollidere med punkt b i artikkelen, som jo også er det som er nevnt i utvalgets kommentarer.

Men det som vel er tyngden i artikkelen, er henvisningen til prinsippet i det såkalte anneks, bilaget, anneks E. Når man går gjennom punktene i anneks E, må jeg si at man må stille seg det spørsmål om ikke en rekke av bestemmelsene der direkte kolliderer med støtteformer som i de senere år har vært brukt overfor norsk industri som f.eks. Jernverket og til dels også Årdal og Sunndal verk. Jeg vil bare nevne et sådant enkelt punkt som anneks E, punkt h, som vel gjør det meget vanskelig å skaffe slik tiltak billige lån eller rentesubsidierte lån, et faktisk forhold som man jo har f.eks. ved Årdal og Sunndal verk. Jeg kan derfor ikke komme bort fra at hr. Røiseland har ubetinget rett når han slår fast at denne artikkelen vil reise en lang rekke spørsmål og kollisjoner.

Man må ikke misforstå meg. Det er ikke i og for seg med noen sorg jeg konstaterer dette, men jeg tror nok alle bør være klar over at en avtale av denne type kan komme til å medføre nødvendigheten av en omlegging av vår egen økonomiske politikk på mange punkter. Det samme gjelder kanskje i enda høyere grad en artikkel vi senere kommer tilbake til.

Formannen: Jeg vil bare si at vi må ikke avskjære oss adgangen til å utvikle Nord-Norge. Det er ganske klart.

Ingvaldsen: Jeg la merke til at ekspedisjonssjef Gøthe sa man hadde lignende ordninger i andre land. Derfor ville de bli godtatt. Jeg har faktisk oppfattet det slik at også de andre land må bli nødt til å legge om både det ene og det andre i sin politikk. Jeg kan ikke skjønne at det er noen garanti for at vi kan fortsette med en slik ordning, at andre land har den for tiden.

Jo mer jeg tenker over dette, jo mer betenkelig synes jeg det er – Nord-Norge, fiskeriene og det hele. Det er jo ikke utenkelig at andre land ved hjelp av statsstøtte kan drive konkurrerende virksomhet som hindrer utviklingen av vår fiskerinæring. Vi har f.eks. hatt det samme forhold oppe når det gjaldt eksporten av aluminium.

Franskmennene forlangte jo svære støtteordninger hvis man skulle komme inn i Roma-avtalen. Jeg tror at land som økonomisk sett står sterkere enn vi, kan profittere meget mer på en slik ordning enn vi er i stand til å gjøre, så jeg er i øyeblikket slett ikke overbevist om at det er vår oppgave å åpne så meget som mulig for denne adgang. Det vil være forferdelig kortsynt å se det slik at om vi driver på med dette og oppnår lite grann, vil vi ikke møte noen ubehageligheter fra de andre.

Paul Ingebretsen: Det er bare et spørsmål som knytter seg til den form oversettelsen her har fått: «Medlemslandene skal ikke opprette eller innføre». Hvorledes skal det forstås? Jeg tenker meg at det skal være «oppretholde», «Maintain».

Statsråd Skaug: Det er en oversettelsesfeil. Det skal være «oppretholde eller innføre».

Paul Ingebretsen: Slik at det slår tilbake både på de eksisterende og mulige fremtidige.

John Lyng: Går det an å få teksten på engelsk. Det ville være mer betryggende.

(Den engelske tekst ble utdelt).

Formannen: Artikkel 15: Offentlige foretak og statsmonopoler.

Statsråd Skaug: Det foreligger ikke her noe forslag. Men i den plan som man drøftet i Saltsjöbaden, er det forutsatt at man må ha bestemmelser om offentlige foretak og om statsmonopoler, basert på det prinsipp at det i innkjøps- og salgspolitikken ikke må diskrimineres mellom innlendinger og firmaer fra andre medlemsland. Man har tilsvarende bestemmelser i GATT-avtalen, som muligens kan overføres og brukes her. Dette er en sak som man må komme tilbake til. Det er altså ikke meningen at offentlige tiltak og statsmonopoler skal være uforenlige med en friere handel.

Hegna: Det ble i vår lagt fram en stortingsmelding, St.meld. nr. 4, Om statens innkjøp, som nettopp bygger på at det skal være diskriminering i offentlige innkjøp i forhold til utlendinger, altså prioritering av innlendinger. Vi har meldingen til behandling i finanskomiteen nå. Jeg mener at den nye utforming innebærer en viss lempning i forhold til hvordan det var før, men fremdeles er det tale om diskriminering av utlendinger. Jeg har i komiteen reist det spørsmål om det kanskje var best å vente med å se på denne sak inntil forholdet var klarlagt for dette punkts vedkommende. Jeg vet ikke hva statsråden mener om det.

Statsråd Skaug: Jeg har nevnt dette spørsmål for industriministeren. Dette er Industridepartementets melding, og jeg vil gå ut fra at industriministeren vil ta kontakt med finanskomiteens formann om spørsmålet.

Formannen: Vi kommer så til det viktige spørsmål om etablering, artikkel 16.

Statsråd Skaug: Om artikkel 16 har utvalget, som man vil se, anført at det ville anse det som en fordel om traktaten ikke inneholdt noen bestemmelser om etableringsrett, men antar imidlertid at det ikke vil være mulig å vinne gehør for denne tanke. Som alternativer til det foreliggende forslag fra britisk side har det oppført et prinsipalt og et subsidiært forslag. Hvis man ikke får noen av disse godtatt, er det foreslått en tilføyelse til punkt 4 i det britiske forslag.

Dette er en overmåte komplisert affære, og det foregår for tiden fremdeles undersøkelser i de interesserte departementer om rekkevidden av disse bestemmelser, og det er vel grunn til å tro at disse bestemmelsene i ukene fremover kommer til å bli gjenstand for en ganske inngående diskusjon.

Det det vel nærmest er spørsmål om i øyeblikket, er hvor vidt man mener at man bør gå inn for det prinsipale forslag som er fremmet av utvalget, og i tilfelle det ikke godtas, da falle tilbake på det subsidiære, og hvis ikke det godtas, at man da faller tilbake på en tilføyelse som punkt 4, som gir en innskrenkning i bestemmelsene i det foreliggende britiske forslag.

Lyng: Dette reiser jo problemer av et slikt omfang og så vidt kompliserte at det ikke er mulig i hvert fall for meg å ha oversikt over det etter den korte tiden vi har hatt på det. Så vidt jeg skjønner, reiser det spørsmålet om hele vår konsesjonslovgivning, vel i alle dens utforminger og forgreninger – det er ikke lite bare i seg selv – og dertil var en lang rekke andre lovbestemmelser. Så dette var jo en av de bestemmelser jeg tenkte på da jeg sa at dette utkastet ville by på betydelige forskningsmuligheter for interesserte jurister.

Jeg vil også si at det heller ikke er mulig for meg å kunne si hvorvidt det prinsipale eller det subsidiære alternative forslag som utvalget har antydnet, vil kunne gjøre fødselsveene mindre her, men jeg er faktisk ikke sikker på om ikke det prinsipale alternativ, slik som det er formulert, ut fra Regjeringens synspunkt kanskje kan være noe fordelaktigere, fordi det er uklarerere. Om det egentlig bærer noe lenger, er vel tvilsomt. Der gir kanskje det subsidiære utkastet et bedre holdepunkt for en innskrenkende fortolkning. Men jeg kan for mitt vedkommende ikke gjøre noe annet enn å konkludere med at det ikke er mulig for meg å foreta noen vurdering av hele dette problemkomplekset på så kort tid.

Formannen: Må jeg få lov å si til det problem at det er jo en vanskelighet som henger sammen med hele den situasjon vi befinner oss i. Dette er en foreløpig gjennomgåelse av det norske forhandlingsopplegg, som da gir denne komite anledning til å si fra til Regjeringen om den på visse punkter er dypt uenig i

forhandlingsopplegget. Men det gjelder jo ganske avgjørende spørsmål, og jeg går ut fra at når man i Stockholm kommer så langt at dette nærmer seg en avgjørelse og den eventuelt går Norge sterkt imot, vil Regjeringen på ny forelegge spørsmålet, og så får det bli opp til denne komite og Stortinget å avgjøre om man eventuelt vil la forhandlingene briste på dette punkt.

Men det vi her måtte kunne komme frem til noenlunde klarhet om er, om jeg så skal si, i hvor høy grad våre forhandlere skal holde på de norske formuleringer, hvor langt man er villig til å gå med på etablering i det hele tatt osv. La meg i den forbindelse si at der er jo ingen som her har tenkt på at man ved en slik gjennomgåelse eller i det hele tatt ved drøftelser i den utvidede utenrikskomite opptrer på Stortingets vegne og gir uttalelser som trer i stedet for uttalelser som bare Stortinget er berettiget til å gi. Disse møtene er av typisk rådgivende karakter for Regjeringen, som gjerne vil høre reaksjonen på de forskjellige ting som den akter å gjøre. Regjeringen tar selv hele det konstitusjonelle ansvar. Det har alltid vært regelen for slike møter. Men det er på den annen side av den største betydning for Regjeringen å få en noenlunde peiling på hvordan de forskjellige partigrupper stiller seg. Bare deres umiddelbare reaksjon, den kan godt komme til å endre seg senere, men den umiddelbare reaksjon på det aktuelle tidspunkt.

Wikborg: Det var denne oppfordring til partigruppene. Jeg kan godt forstå at man gjerne vil ha en reaksjon på dette, men jeg var i all fall i den situasjon at jeg var helt opptatt i hele går og overhodet ikke fikk tid til å lese disse dokumentene, og slik var det kanskje også med mange andre, og når det da gjelder så uhyre viktige ting som kan bli kolossalt inngripende for hele vår økonomiske fremtid, er det så å si umulig å gi noe bestemt råd. Det eneste jeg kan si er at jeg er enig med utvalget i at vi ikke kommer forbi etableringsretten, vi bør ikke gjøre oss noen illusjoner i så henseende. Og da synes jeg vår politikk må være å forsøke å få de restriksjoner der som dog i noen grad kan beskytte oss. Men jeg tror ikke at konsesjonslovgivningen i og for seg er så meget i faresonen som jeg hadde inntrykk av at det ble gitt uttrykk for her. Det vi må finne oss i, er å ha like bestemmelser for norske og fremmede statsborgere med hensyn til konsesjon, lenger går det vel ikke for så vidt.

Statsråd Skaug: Nei.

Wikborg: Det vi har grunn til å frykte, er vel ikke minst på handelens område de store kjedeforretningene i utlandet som vil etablere seg her. Vi må jo revidere hele handelsloven og vi må formodentlig også revidere aksjeloven, om utlendingers adgang til å være med i styret for norske selskaper. Så dette griper inn på uhyre mange områder. Men selv om jeg ellers mener at man mest mulig bør unngå begrensninger og restriksjoner som kan utnyttes mot oss, er jeg nok i dette tilfelle av den oppfatning at vi bør se å få inn de restriksjoner som det overhodet er mulig å få på dette område.

Borgen: Jeg er selvfølgelig helt ut av samme oppfatning som den som er gjort gjeldende av hr. Lyng, av formannen og nå sist av hr. Wikborg, at det er nokså håpløst for oss å sitte og gi noen inngående kommentar til de forslag som foreligger, særlig på dette punkt, som er så vanskelig, men jeg vil gjerne gi hva formannen kalte en umiddelbar reaksjon på det. Det er jo ikke ukjent for oss hva hovedtrekkene angår, så det tror jeg nok jeg er i stand til å gi.

Min oppfatning er at dette er et særlig vanskelig og viktig punkt nettopp for vårt land, med i forhold til folkemengden forholdsvis store unyttede naturlige ressurser og med forholdsvis liten kapital. Det vil bli et stort press på oss, kanskje større enn på de fleste andre medlemsland, at andre lands personer eller selskaper, som det heter her, fritt skal få etablere seg i landet. Så jeg tror en er nødt til å prøve å komme så langt i sikring av våre interesser her som det på noen måte er mulig. Jeg anser den teksten som er foreslått i konvensjonsutkastet for svært farlig for oss. Det er jo rett frem at en ikke skal ta i bruk noen slags restriksjoner som gir andre medlemslands personer eller selskaper noen annen stilling enn den vårt eget lands borgere eller selskaper får, hverken mer eller mindre. Å legge landet åpent på den måten dette ville innebære, mener jeg er ytterst betenkelig. Det er så betenkelig at det er så å si uantagelig.

Når jeg ser på forslagene som utvalget har antydnet som alternative tekster, synes jeg ikke de er så særlig meget bedre heller. De sier her at en skal kunne avvise etablering hvis hensikten er å motvirke formålet med frihandelsforbundet, men på forhånd, på det tidspunkt da ansøkingen om etablering foreligger, er det vel uhyre vanskelig å kunne føre noe bevis for at en etablering som omsøkt vil ha den virkning at den vil ødelegge det man tenker å oppnå med frihandelsforbundet. Så selve utgangspunktet for dette forbeholdet synes jeg er overmåte svakt og dårlig. Derfor bør man i tilfelle kunne finne frem til andre former.

Dette er det vel for øvrig ikke grunn til å diskutere i detalj. Jeg anser det som hovedsaken at vi gir uttrykk for vår store betenkelighet ved den formulering som er foreslått her, og at det må finnes utvei så vi kan få noen beskyttelse for våre naturherligheter overfor medlemsland som måtte ha interesse av via enkeltpersoner eller selskaper å etablere seg her.

Ingvaldsen: Jeg er selvfølgelig enig i at denne artikkel virker litt uvant etter vår vanlige mentalitet, men det er ikke sikkert det er så forferdelig farlig. ESSO kom jo hit, men de måtte nå få spesialbetingelser, de ville ikke gjøre det på vanlige vilkår her i landet, så det er ikke sikkert at folk vil renne hit for å nyetablere. Jeg kan godt tenke meg at de vil foretrekke andre land, og at vi vil stå og kikke etter dem og sende ut både Trygve Lie og andre. Så jeg tror man overdriver litt her. Og hvis vi ser hele vår økonomiske utvikling i litt mer historisk perspektiv, skal vi ikke glemme at nordmenn har bygget noen av de første og største treforedlingsbedriftene i Sverige og i Finland og delvis i Østerrike. Det er norsk foretaksomhet, det. Og vi har da ikke alltid vært så dårlige. Skal vi sitte her og være redde for konkurranse og for at vi ikke skal kunne hevde oss på enhver måte, tror jeg vi har lite å gjøre i et

frihandelsområde. Men som sagt, at det skal bli noen overdreven investering her i landet med det første, nærer jeg ikke noen særlig bekymring for. Tvert imot.

Jeg ser bare på endel bedrifter her i landet. Det er ikke så godt å vite, men det kan være også i norsk interesse å eksportere kapital. Det har det vært til tider før, og man har kunnet tjene gode penger utenfor landet. Det er bare litt uvant for tiden. At våre konsesjonslover ikke holder, det er så sin sak, men de har jo også hatt virkninger på utviklingen her i landet som ikke bare er positiv. Så uten at jeg på noen måte vil si at dette er utmerket på enhver måte, vil jeg ikke være enig med dem som mener at her gjelder det å skru igjen så godt som mulig. Jeg kan i all fall øyne noen argumenter som trekker i annen retning også.

Lyng: Jeg kan jo for så vidt si at jeg er enig i alt det som er sagt etter at jeg selv hadde ordet sist, men til formannen vil jeg gjerne understreke at selv en rent foreløpig reaksjon overfor et problem eller en problemstilling forutsetter jo at man har oversikt over problemet og problemstillingen. Og jeg tror jeg kan slå fast at det er ingen av oss her – selvfølgelig med mulig unntagelse av de spesialister som har arbeidet med dette spørsmål – som kan ha noen oversikt over hvilken slagvidde denne foreslåtte konvensjonstekst vil ha. For å kunne få en oversikt over den slagvidde tror jeg man må ta en gjennomgåelse av norsk lovgivning på dette område og finne ut hvilke lovbestemmelser det er som kommer i konflikt med konvensjonens tekst og som man eventuelt da må være forberedt på å jenke på. Jeg tror det kan bli et ganske stort felt som der kan komme til å måtte forandres.

Men det at problemet for så vidt juridisk-teknisk er noe komplisert, betyr jo ikke at vi ikke skal løse det, og jeg er også hjertelig enig med hr. Ingvaldsen i at det betyr enda mindre at vi behøver å rygge tilbake for de realiteter dette innebærer. Jeg vil gå litt lenger enn hr. Ingvaldsen gjorde når han tok visse forbehold overfor den norske konsesjonslovgivnings virkninger. Han sa at den hadde ikke vært bare gunstig. Jeg vil si at den i sine vesentlige virkninger har vært ugunstig. Men det er jo spørsmål som vi ikke behøver å ta opp nå.

Statsråden var så vidt jeg forstår også interessert i vår reaksjon på de alternative forslag til tekst, og jeg vil gjerne ha frem at også der er det forferdelig vanskelig å gi noen reaksjon, fordi man ikke har oversikt over problemets slagvidde. Men min rent foreløpige reaksjon på begge disse alternative tekster er at jeg har vanskelig for å forstå at de gir faste holdepunkter for noen annen tolkning enn den opprinnelige tekst, fordi begge de alternative tekstene er knyttet til kriterier som er og nødvendigvis må være så vage i en så kort formulering at det blir forferdelig få faste holdepunkter. Man faller tilbake til kriterier som i grunnen bare er ordklisjeer og ikke noe annet, i og med denne alminnelige henvisning til «the main purpose» osv. Noe fastere holdepunkter derimot gir selvfølgelig denne reservasjonen – hvis man først er enig i realiteten i den, det er et helt annet spørsmål igjen – men den gir jo lovteknisk sett noe fastere holdepunkter, det er det ikke tvil om. Men det er jo spørsmål om i hvilken utstrekning man da eventuelt vil kunne få den godtatt.

Bøyum: Det ein eventuelt skulle ha mest å frykta i ein samanheng som denne, måtte jo vera statsmonopol og kartell og trustar som har store rettar i mange andre land og som fritt kan spreida seg. Om det har me ingenting, me har ikkje den ringaste aning om korleis ein har tenkt å gjera med lovgjevinga for slike store monopolliknande tiltak. Om no denne etableringsretten skulle omfatta utlendingar så vel som norske på like fot, at dei eventuelt skulle ha same retten til dømes å kjøpa opp og byggja ut vassfall og nytja ut den billege norske elektriske kraften som ein fekk under ei slik utbygging, kunne eg så vel tenkja meg at det ville vera store, pengesterke monopoltiltak i andre land som gjerne ville vera med å få tak i noko av det. Så kjem då spørsmålet inn: Ville då den konsesjonslovgjevinga me har kunne vergja oss mot det? Og ville me då kunne byggja konsesjonslovgjevinga ut slik at det i alle høve vart berre for ei viss tid dei hadde fullt herredøme over eigedomane, eller ville me heilt fritt kunne avgjera anten me ville selja eller ikkje selja til ein utlending f.eks. vasskraft? Det gjeld store verdiar for Noreg, dette, og det kan verta heilt avgjerande for vår evne til å konkurrera med andre land i framtida, i alle fall i mange næringsgreinar. Eg veit ikkje om det har vore diskutert, eller om det er nokon som har oversyn over korleis ei slik ordning skulle vera. Elles, når det gjeld mindre tiltak og vanlege produksjonar der med har ei viss sjanse til å konkurrera med dei andre, er eg av same meining som hr. Ingvaldsen, eg er ikkje så veldig redd for om me får etablert litt av kvart slikt. Eg trur tvert imot det kunne vera ei vinning for oss.

Ingvaldsen: Jo mer jeg sitter og tenker over det, jo mer engstelig kan jeg i grunnen bli for våre muligheter til i det hele tatt å følge med i utbyggingen av økonomisk virksomhet i Europa fremover. Hvis vi ser på utenlandske investeringer i vårt land i forhold til i andre – vi kan bare ta hva amerikanerne har investert i Europa etter krigen – så har vi faktisk ikke noe, vi. Vi kan ta de kraftslukende industrier. Der er det ikke investert meget penger, men av den fortjeneste de har hatt, har de fått bygget ut noe. Frisk kapital er det imidlertid ikke tilført. Man kan selvfølgelig vurdere dette og si at vi kan gjøre det selv og gå rundt og kikke på fossene også i mange generasjoner ennå, men hele hensikten med at vi skal være med i frihandelsområdet er jo tross alt den økonomiske ekspansjon og utvikling, og hvis vi ikke vil utnytte våre egne naturherligheter og sørge for at de blir utnyttet her i landet, ja, hva så? Jeg vil si det slik at vår oppgave må være å legge det sånn til rette at hvis noen ville bygge f.eks. et aluminiumsverk eller noe lignende i Europa, skulle de gjøre det her i landet, de skulle ikke gjøre det i andre land så lenge vi har unyttede muligheter. Jeg tror at problemet nesten kan være det omvendte av det som hevdes her, i all fall har det vært det hittil, så hvorvidt det er vår oppgave å legge hindringer i veien også i denne avtalen, er jeg ikke så helt sikker på. Jeg tror faktisk at de reelle forhold her i landet er harde nok som de er når det gjelder dette, og at det er et av våre problemer i den økonomiske politikk å mykne dem opp. Men det er også klart at den oppmyking som da vil skje, også vil komme norsk foretagsomhet og kapitaldannelse til gode. Vi må jo se det slik at vi skal få lov til å være med og konkurrere på samme basis som utlendingene – forhåpentlig.

Uten at jeg vil si noe bestemt, reagerer jeg i all fall mer og mer mot dette at vi skal tette igjen alle muligheter og beskytte oss også på dette område. Jeg tror at alt tatt i betraktning vil vi kunne hevde oss.

Formannen: Jeg vil gjerne for mitt vedkommende si at jeg deler hr. Ingvaldsens oppfatning, om ikke annet så av den grunn at jeg er helt overbevist om at det er en utvikling som vi ikke kan unngå. Jeg tror heller ikke det er så farlig med en etablering her av utenlandske bedrifter, som tross alt vil være undergitt norsk lovgivning. Det er en form for kapitaltilførsel og det vil gi beskjeftigelse her i landet, hvilket jo dog er det viktigste. Men jeg vil gjerne si rent prinsipielt at det er klart at det vi er i ferd med å gjøre nå, vil snu opp ned på mange tilvante begreper, som f.eks. konsesjonslovgivningen, og det vil sikkert medføre mange ting som vi synes er ubehagelige fra et rent nasjonalt synspunkt. Men det må på den annen side være helt klart at med den utvikling som foregår nå, hvor vi allerede har et europeisk fellesmarked, er det en helt absurd tanke at vi da skulle kjøre videre som en økonomisk enhet på 3 millioner. Vi kom ikke til å være i stand til å kunne konkurrere på noe felt, og vi måtte reise kjempehøye tollmurer for eventuelt å beskjeftige en industri som bare hadde 3 millioner som marked. Skal vi opprettholde vår eksportindustri, må vi også ta med de følger det vil ha for vårt hjemmemarked, og en av dem er at vi blir nødt til å se utlendinger her i landet, som driver virksomhet. Det er derfor ganske klart at vi må gå med på en moderat formulering av en etableringsrett som vil tillate utlendinger å etablere seg her. Og når jeg tenker på hva andre land har gjort i den henseende – vi kan ta et land som Holland, som jo er gjennomsyret av amerikansk og annen kapital – så ser ikke jeg så kolossale farer ved det. Jeg kan ikke innse at Holland har tapt noe av sin nasjonale egenart eller selvstendighet ved det som der er foregått.

Vi må også være klar over at dette gjelder ikke bare selve frihandelsområdet, men vi vil innenfor frihandelsområdet få den samme utvikling som de har hatt innenfor fellesmarkedet, at land som står utenfor, søker å komme innenfor fellesmarkedet. Det er spesielt tilfelle med Amerika, og av landene i fellesmarkedet har amerikanerne i stor utstrekning valgt Holland for etablering av datterbedrifter som da er innenfor fellesmarkedet – bortsett fra at de jo også bruker Tyskland i meget stor utstrekning – og jeg synes ikke det ville være noen klok norsk politikk at vi for frihandelsområdets vedkommende skulle utelukke at nettopp amerikanerne kan komme inn her i landet og legge de bedrifter her som de vil skal ha en fri adgang til frihandelsområdet. Så dette er et spørsmål som har mange sider. Det bryter med tilvante forestillinger, men jeg tror vi må se i øynene at vi ikke kan unngå det.

Hegna: Det har vært en del betraktninger her av mer generell art omkring dette traktatutkastet. Når man i det hele tatt tar det opp og arbeider på den linje, må det jo være fordi man mener at det å kunne få lagt til rette vilkårene for større områder er en prinsippal målsetting under den nåværende utvikling av økonomien. Hvis man ikke mener det, da er et slikt traktatutkast ikke noe å beskjeftige seg med i

det hele tatt. Men når man mener at det er en prinsipal målsetting, innebærer jo det da også at det som kommer som konsekvenser, må man akseptere. Og der er det vel så at gjensidig etableringsrett innenfor området, det er en ting som man må ha, ellers blir det vesentlige sider av det som man vil oppnå i forbindelse med denne nyordning, som man ikke vil oppnå. Men om man tar det standpunktet, hindrer jo ikke det at man selvfølgelig gjerne også vil ha så stort herredømme som mulig over omfanget av den etablering som finner sted i ens eget land. Selvfølgelig er jeg klar over at hvis man selv har begrensninger der, vil – siden det bygges på samme traktatutkast – tilsvarende begrensninger kunne gjøres gjeldende i andre land. Det er den innvending man her har å operere med.

Fra nasjonalt synspunkt synes jeg det prinsipale og det subsidiære forslag til utforminger som her er gjort, er utmerkede. Men der er et par punkter hvor jeg ikke er helt sikker på at jeg har forstått teksten riktig. Det er særlig ett punkt hvor jeg forstår det på en helt annen måte enn hr. Borgen. Det første er hvor det tales om det som kalles «the main purpose or effect». Det gjør det ikke i den norske oversettelsen. Der står det bare «hovedhensikten», men jeg går ut fra at det også går på virkningen. Som det står i det subsidiære utkast:

«Member States shall not maintain or introduce restrictions on the establishment of economic enterprises in its territory by nationals and companies of any other Member State the main purpose or effect of which is to frustrate the benefits expected from the removal or absence of Customs duties and quantitative restrictions on trade between Member States or otherwise frustrate the objectives of the Association.»

Jeg går altså ut fra at «main purpose or effect» går på «restrictions» og ikke på «economic enterprises». Hr. Borgen oppfattet det altså på den siste måten.

Borgen: Ja.

Hegna: Hvis det er riktig, vil jeg si at etter den formuleringen blir det jo den annen part som må ha bevisbyrden der, og det skal jo meget til å bevise at hovedhensikten og hovedvirkningen er å undergrave formålet med, målsettingen for forbundet. Det skal det svært meget til. Og på lignende måte skal det svært meget til for å bevise det tilsvarende for restriksjoner i forbindelse med den subsidiære formulering. Så jeg er redd for at hvis vi fikk akseptert dette – vel, vi ville kunne hindre etableringsrett overfor Norge, men vi ville også avskjære oss etableringsrett overfor de andre land. Det kan selvfølgelig sies noe tilsvarende om enhver slik formulering, og jeg vil si at jeg på mange måter ville foretrekke det engelske utkasts formulering med den tilføyelsen som er foreslått her, hvor det ganske konkret er talt om i hvilke tilfelle man kan treffe visse forholdsregler. Jeg synes den er å foretrekke, for da får man på den ene side markert dette med etableringsrett og på den annen side at man i visse tilfelle kan gjøre unntak fra det, og mer bestemt enn det prinsipale og det subsidiære forslag som foreligger her.

Borgen: Det er mulig at jeg fortolket disse to alternative formuleringene feil, og at det er slik som hr. Hegna sa nå. Men om så er, er i all fall formuleringen så vidt uklar i ethvert tilfelle at jeg står fast ved at den ikke er særlig god, og som hr. Hegna vil jeg også faktisk heller foretrekke den tilføyelse som er foreslått på side 6, under a. – b. – c. der, fremfor noen av de to alternative formuleringer som er foreslått. Men det var ikke derfor jeg ba om ordet.

Jeg er også fullt klar over at om en vil være med på dette, kommer en ikke utenom å måtte gå ganske langt. Vi vil bli tvunget til å godta svært langt å gi etableringsrett, så jeg tror ikke det er noen fare for at vi ikke vil få meget av det. Men jeg vil gjerne si både til formannen og til hr. Ingvaldsen at jeg synes nok man overser et meget vesentlig forhold der vi adskiller oss fra de fleste andre medlemsland i forbundet, nemlig at vi har forholdsvis store naturlige ressurser – vi kan tenke på vannkraften vår, for bare å holde oss til den – men lite kapital, og at vi vel ikke vil være i stand til å utnytte en *gjensidig* mulighet til å etablere oss og utnytte naturherligheter andre steder. Så vi er vel langt på vei i en særstilling når det gjelder det forhold. Det var mitt utgangspunkt. Derfor mener jeg at en er nødt til å ha det for øye når en skal turnere dette feltet. Når Holland har vært nevnt, og de amerikanske investeringer der, så er det jo ikke slik at de derved har prøvd å utnytte særlig store naturherligheter innenfor Holland. Det er kapital de har satt inn der og funnet anvendelse for, i et land med billig arbeidskraft og gunstig beliggenhet. Vel, en kan si at det også er visse herligheter, men dog ikke sammenlignbare med det vi har i tankene. Det er min oppfatning at det for oss er spesielle momenter til stede som gjør at vi vil være mer utsatt enn de fleste når det gjelder forsøk på å få fotfeste via etableringsretten, hvilket vil kunne bli til svært liten glede for oss. Jeg setter nemlig ikke uten videre likhetstegn mellom etableringsrett og kapitaltilførsel.

Bøyum: Det var eit spørsmål. Eg forsto formannen slik at han kunne tenkja seg amerikanske investeringar her, og eg kom då til å tenkja på dette: Dersom amerikanarane t.d. etablerte i eit av desse sju landa eit reint amerikansk selskap som dreiv for amerikansk rekning, endå om dei nytta t.d. norsk arbeidskraft – ville dei då kunne levera tollfritt til alle dei sju nasjonane som det her er tale om, eller ville selskapet måtta reknast som amerikansk?

Statsråd Skaug: Hvis de varene som produseres ved denne bedriften fyller kriteriene for frihandelsbehandling, altså etter bearbeidelsesprosesser og opprinnelsesregler, vil de sirkulere tollfritt innenfor området. Om det er amerikansk kapital eller om det er britisk kapital som står bak en bedrift, er i den henseende ikke av betydning for varenes status i området.

Bøyum: Då kjem me faktisk i det tilhøvet at me gjev dei rett til tollfri import til oss, medan dei held på sine tollsatsar, som kan vera svært urimelege, andsynes oss. Me får ikkje nokon kompensasjon for det som Amerika på den måten får produsera og selja her.

Statsråd Skaug: Hvis en slik bedrift opprettes i Norge, vil den ha betydning for den kommune den ligger i, og den vil bety at man har en ny bedrift i landet. Den vil gi sysselsetting, og den vil være gjenstand for beskatning som enhver annen bedrift. Hvis man skulle følge den tankegang som hr. Bøyum gir uttrykk for, burde vi jo ikke ta imot noen amerikansk kapital i det hele tatt.

Bøyum: Jo, men ikkje til sjølvstendige investeringar.

Statsråd Skaug: Nå er det f.eks. slik at kanadisk kapital vel eier Falconbridge fullt og helt. Eierne har etter krigen investert store beløp i Falconbridge, de har nytilført kapital, og det forekommer meg at det ville være noe eiendommelig hvis vi til gjengjeld for at kanadierne bygger en bedrift som Falconbridge i Norge, skulle forlange at tollsatsene i Canada skulle reduseres. Jeg må si at dette resonnement kan jeg ikke følge.

Bøyum: Nei, det kan sjølvsagt diskuteras. Men fylgjen av det vil måtte verta at Amerika vert i høg grad interessert i å investera i eit eller anna av desse landa. Og det kan vere vel og bra nok når me ser det frå den eine sida, men det kan òg verta ein fare om me tek omsyn til den valdsame kraft somme av desse selskapa har til å leggja under seg nær sagt heile verda. Det kan verta ein fare for oss. Men vel – det er ein av dei ting som det er vanskeleg å gjera seg opp noka avgjort meining om, kva fylgjen av det kan verta.

Ingvaldsen: Den forbauser meg i grunnen litt, denne diskusjonen her. Jeg har lyst til å illustrere hvordan forholdet er og hvordan faren etter min mening kan bli størst.

Hvis vi ser på vår elektrotekniske industri, som ikke er noe så forferdelig meget utviklet, så er den største bedriften, Standard Telefon og Kabelfabrik, rent amerikansk. Den fjernstyres jo. A/S Per Kure er svensk, datterselskap av ASEA. Elektrisk Bureau er i det alt vesentlige svensk, likedan Norsk Kabelfabrik. I Norsk Elektrisk & Brown Boveri er over halvdel av kapitalen sveitsisk. Den eneste bedriften som er norsk, er National Industri! Og hvis vi ikke hadde hatt disse bedriftene i Norge, ville det ikke være noe problem for de andre land å selge varene til oss. De vil gjerne det, men på grunn av våre tollgrenser og forskjellige slike forhold har man funnet det opportunt å bygge bedrifter og produsere her i landet. Ved den nedbygging av tollene som vi nå skal gjennomføre, forsvinner det insitament til å bygge bedrifter i Norge. Da vil altså Standard kunne sende varer hit fra Holland f.eks., eller fra Belgia, hvor de har tilsvarende og større fabrikker. Hele målsettingen, intensjonen i denne ordningen er at man skal konsentrere bedriftene og gjøre dem så store og slagkraftige som mulig, og som et lite land risikerer vi at vi rett og slett faller ut, altså at de ikke vil produsere her. Det er etter min mening faremomentet ved hele dette, og det er der jeg tror vi ser så helt skjevt på denne spesielle sak.

Så har vi noen områder som kommer bort i våre direkte naturherligheter. Der vil de kunne investere hos oss, hvis de alminnelige økonomiske betingelser, altså skatter og andre ting, er tilfredsstillende. Der har vi fordeler og vil kunne friste til investering her i landet. Men problemet for oss, det er faktisk at de arbeidskrevende foredlingsindustrier på forskjellige områder, vil vi miste til utlandet. Så min engstelse går nærmest i motsatt retning av den det er gitt uttrykk for her, jeg er redd for at vi, fordi vi er et så lite land, skal bli liggende etter i utviklingen.

Lyng: Jeg må bare få lov å gjøre oppmerksom på at så vidt jeg kan bedømme, er det en unøyaktighet i oversettelsen i artikkel 16, punkt 2. Hadde jeg vært oppmerksom på det før – jeg fikk ikke se den engelske teksten før nå – tror jeg ikke jeg ville ha uttalt meg slik som jeg har gjort her. Men så vidt jeg forstår stiller den engelske teksten opp to betingelser som må foreligge kumulativt for at en slik restriksjon skal kunne forbys.

Den ene av disse to kumulative betingelser er at man nekter å gi utenlandske statsborgere den samme stilling som norske statsborgere, og den andre av disse to kumulative betingelser er at denne nektelsen må være foretatt på en slik måte at den kan «frustrate the benefits expected from the removal or absence of Customs duties» osv. – Men istedenfor at det er to kumulative betingelser som begge må være til stede før en slik eventuell lovbestemmelse skal ramme, er dette i oversettelsen brukket opp til to alternative ledd, slik at det står at medlemsland skal ikke gjøre bruk av restriksjoner osv. at «disse», dvs. utenlandske «personer eller selskaper i så henseende blir behandlet mindre gunstig enn landets egne borgere eller selskaper». – Og så står det: «Heller ikke må slike restriksjoner hindre de gunstige virkninger som kan ventes av» osv.

Det er jo nokså stor forskjell på den slagvidde en sådan bestemmelse har, og den den får når den brytes opp slik at to betingelser som begge må foreligge kumulativt for at denne lovbestemmelse skal ramme, istedet blir alternative betingelser. Holder man fast på at disse betingelser skal foreligge kumulativt, blir slagvidden meget smalere, og betenkelighetene ved den engelske tekst blir tilsvarende mindre. Men da vil jeg jo si at fordelene ved den nye norske teksten som man prøver å lage, blir svært problematiske, så det er et spørsmål om ikke faktisk den foreslåtte prinsippale norske tekst har en videre slagvidde enn det engelske forslag.

Statsråd Skaug: Vi har bestandig arbeidet med de engelske tekstene. Hele dette forhandlingsarbeid har jo skjedd på engelsk, så at begge disse betingelser skulle foreligge, har vi hele tiden gått ut fra. Jeg må innrømme at jeg har ikke engang lest den norske oversettelsen, jeg har ikke hatt noe med den å gjøre, og det er meget mulig at den på flere punkter kan ha vært mindre dekkende. Vårt utvalg har også arbeidet med de engelske tekstene, ikke med de norske.

John Lyng: Jeg har ikke et øyeblikk villet antyde at handelsministeren under forhandlingene har vært i villrede på et så viktig punkt som dette. Det jeg har villet

ha frem, er at da jeg holdt mine tidligere innlegg, holdt jeg meg til den norske teksten jeg hadde, og befant meg altså for så vidt i en misforståelse.

Formannen: Jeg vil ta den norske oversettelsen i forsvar. Jeg leser heller ikke dette som kumulativt. Men det ville vel ha vært bedre om man hadde brukt ordet «dessuten».

Ekspedisjonssjef Gøthe: «Derved» Det siste er motiveringen. Kriteriet er at det skal være like vilkår.

John Lyng: Det kan vel ikke være tvil om at den norske teksten stiller opp et alternativ.

Formannen: Jeg tror vi må sette litt fart på hvis vi skal komme noenlunde gjennom dette.

Vi er vel nå modne til å gå over til artikkel 17, restriktive forretningsmetoder.

Statsråd Skaug: Artikkel 17 som den nå foreligger i utkastet, er fremkommet etter langvarige drøftelser i Maudling-komiteen i Paris, og er tatt med her i den form man endelig oppnådde enighet om der.

Her har vært ganske store motstridende interesser, og de motstridende interesser foreligger i realiteten også innenfor denne gruppe av sju, idet hverken Storbritannia, Sveits eller Sverige er noe større interessert i å få noen særlig vidtgående bestemmelser om restriktive forretningsmetoder i det hele tatt. Helst ville de vel ha sett at man ikke hadde gått lenger enn til å ha en konsultasjonsadgang. De norske ønskemål gikk opprinnelig meget lenger enn dette, og dette var et felt hvor de norske synsmåtene fikk betydelig støtte, bl.a. fra tysk side. Man har kommet frem til dette, som er et kompromiss mellom disse forskjellige oppfatninger, og – som jeg sa – bestemmelsene her er tatt over som de fremkom etter drøftelsene i Paris.

Man nådde ikke under drøftingene i Paris til full enighet om avstemningsregelen. Det britiske utkast her inneholder, som man vil ha sett, et forslag om flertallsvedtak, dvs. flertallsvedtak når det gjelder forgåelser mot de bestemmelser som artikkelen inneholder, og det vil med andre ord si at den som forbryter seg, ikke skal ha adgang til å forhindre et vedtak ved å nedlegge veto.

Et unntak fra bestemmelsen om flertallsvedtak er gjort for punkt 6 (c), som dreier seg om spørsmålet om å utforme mer detaljerte bestemmelser etter den revisjon som punkt 6 (a) forutsetter. Opprinnelig mente man på norsk side at man også på dette felt burde kunne gjøre vedtak ved flertallsbeslutning, men da denne prosedyre innebærer mulighet for at medlemslandene må påta seg nye forpliktelser, mener vi det vil være riktig at disse vedtak gjøres ved enstemmighet.

Det er så en liten ting til som er foreslått fra utvalgets side, nemlig at man i punkt 5 skal fastsette en tidsfrist på f.eks. 6 måneder etter konvensjonens ikrafttreden for å få fastsatt disse prosedyrereglene.

Formannen: Det er ikke fremkommet noen merknader, og vi går da videre til artikkel 18, og behandler da samtidig artikkel 2. De må ses i sammenheng.

Statsråd Skaug: Når det gjelder artikkel 18, har utvalget ment at den økonomisk-politiske målsetting også bør komme til uttrykk i denne artikkelen ved at man innfører en første setning, det som står nevnt nederst på side 6 og øverst på side 7, eller i den norske oversettelsen på side 3. Det lyder som følger:

«Medlemslandene som påtar seg å føre en økonomisk politikk som så vel innen området som i hvert enkelt medlemsland tjener til å fremme de mål som er gitt i artikkel 2 (a) og erkjenner at den økonomiske politikk som hvert enkelt av dem fører, påvirker økonomien i de øvrige medlemsland, skal med jevne mellomrom drøfte synspunkter som har sammenheng med den økonomiske politikk.»

Det dreier seg ikke om annet og mer enn en konsultasjonsadgang.

Så foreslår utvalget – og det tør det kanskje være litt meningsforskjell om – en tilføyelse til det britiske utkast, som sier at

««Rådet» - det vil være Ministerrådet - «kan ved flertallsbeslutning gi anbefalinger til medlemsland om forhold som henger sammen med økonomisk politikk.»

Det dreier seg altså om å gi anbefalinger, men det er ganske klart at anbefalinger i en slik situasjon vil si ganske meget. Hvis man der tenker seg flertallsvedtak gjennomført på basis av fire medlemmer, er det meget mulig at f.eks. Storbritannia slett ikke vil være noe særlig begeistret for denne bestemmelse, for etter den vil kanskje Norge, Sverige og Danmark, eventuelt med støtte fra et medlem til, kunne gi anbefalinger til Storbritannia – og likeså de andre kunne gi anbefalinger til oss. Det vil være interessant å høre hva syn man har på dette, om man mener man bør gå så langt. Det er naturligvis også spørsmål om hvilken realitet det vil ligge i det.

I forbindelse med artikkel 18 må man se bestemmelsen i artikkel 2, formålsartikkelen, hvor det er foreslått en mindre endring fra utvalgets side, idet man mener at følgende ordvalg vil være bedre enn det som står der:

«Å styrke medlemslandenes økonomi ved å fremme en vedholdende ekspansjon av den økonomiske aktivitet, full sysselsetting, økende levestandard og finansiell stabilitet.»

Det har fra fagorganisasjonene i disse medlemslandene nylig vært rettet en henstilling til regjeringene om å ta inn i denne konvensjonen ganske vidtgående bestemmelser når det gjelder sysselsettingspolitikken. Det forslag er for tiden under behandling.

John Lyng: Med hensyn til de rent formelle forandringer i artikkel 2 vil jeg jo si at jeg har litt vanskelig for å forstå hvorfor man absolutt vil ha foretatt noen slik forandring. Men på den annen side synes jeg ikke forandringen gjør det så meget uklarerere at det egentlig er noen særlig grunn til å snakke større om det. Jeg

bare moret meg litt over at man vil skifte ut «ekspansjon på sunt grunnlag» med «vedholdende ekspansjon» uten å ta med det sunne grunnlag. Det er vel et utslag av en planøkonomisk pågangsvilje det også. Men jeg synes det er svært lite å foreslå denne formuleringsforandring for. Jeg vil håpe at man ikke setter så forferdelig meget inn på det hvis forslaget ikke vekker så særlig stor begeistring i første omgang.

Når det gjelder en mulig tilføyelse til artikkel 18, står man derimot overfor et realitetsspørsmål av en viss interesse. For mitt vedkommende vil jeg gjerne reservere meg overfor det spørsmål og komme tilbake til det ved en senere anledning, når jeg har kunnet få litt mer oversikt over hva det vil kunne innebære at man etablerer en slik politisk rådgivningsrett og skal ha det direkte inn i konvensjonen.

Formannen: Det er vel ikke et så veldig stort spørsmål, for denne rådgivningsretten har man jo allerede i OEEC.

Wikborg: Følger ikke det at man kan gi hverandre råd av det at man drøfter synspunktene? Er ikke det tilstrekkelig?

Statsråd Skaug: Det har i OEEC etter hvert utviklet seg en konsultasjonsvane, som er blitt ganske meget av en realitet. Men i OEEC har det bestandig vært slik at det ikke kunne gis anbefalinger til medlemsregjeringene uten at det var enstemmighet om det, dvs. at vedkommende medlemsregjering erklærte seg villig til å ta mot disse anbefalingene. Her avviker man altså fra det prinsipp hvis man skal kunne gi anbefalinger ved flertallsvedtak. Det er der realiteten ligger.

Wikborg: Jeg føler meg nokså usikker på det punkt – om det er noen grunn til å ta det med.

Formannen: Jeg tror det er all grunn til å ta det med. Man vil se at øyeblikkelig det blir en nedgangskonjunktur, vil statene også ta forholdsregler som har til hensikt å beskytte deres egne markeder. Da må det være adgang til å si fra at dette er uriktig. Men vi får jo se hvordan det går.

Statsråd Skaug: Dette er et første utkast til bestemmelser om generelle unntaksordninger, og dekker slike forhold som man stort sett har vært enig om bør gi grunnlag for generelle unntaksordninger. Her kan det vel diskuteres om man bør ha med alle. Det kan også reises spørsmål om det bør komme ytterligere unntaksordninger, og en må vel regne med at det i ukene fremover vil kunne komme diverse forslag når det gjelder denne artikkelen. Utvalget har ikke hatt noe å bemerke til den ordlyd som står her nå, idet man ser den som et hensiktsmessig utgangspunkt for en nærmere drøfting av problemet.

Formannen: Vi har så artikkel 20, unntak av sikkerhetsmessige grunner.

Statsråd Skaug: Vi har ment og det har vært alminnelig enighet også om at disse unntaksreglene bør man ha med. De gjelder jo essensielle sikkerhetsinteresser. Men ellers gjelder det om artikkel 20 det samme som om artikkel 19 at det er et første forsøk på å sette dette i en artikkels form, og det vil måtte bli gjenstand for nærmere drøftelse.

Formannen: Så har vi artikkel 21, betalingsbalansevansker.

Statsråd Skaug: Det var en del diskusjon om hvorvidt man egentlig behøver spesielle unntaksbestemmelser her, fordi man jo er dekket av Pengefondets bestemmelser i alle fall. Men det er mulig at man bør ha tilsvarende bestemmelser her for ordens skyld, og også for det tilfelle at det skulle reise seg problemer i forbindelse med Valutafondet og GATT. De bør da utformes i overensstemmelse med de forpliktelser vi allerede har påtatt oss.

Formannen: Jeg vil anse det som en fordel at disse bestemmelser ble tatt med i den nye avtale. Jeg tror de har mer slagkraft på den måten enn om man bare sier at de eksisterer i Pengefondet og i OEEC, og at man bør gjøre dem spesielt gjeldende for frihandelsområdet.

Vi går så til artikkel 22, vansker i spesielle sektorer.

Statsråd Skaug: Denne artikkel har sin spesielle historie, som det er blitt redegjort for her i komiteen tidligere. Det var lenge spørsmål om å få inn særbestemmelser, særlige avtrappingsbestemmelser for spesielle industrier. Vi har bl.a. ment at det kunne anføres mange argumenter til fordel for at man i Norge, som kanskje er relativt lite industrielt utviklet, for visse industrigrupper skulle ha lengre avtrapping enn de forutsatte 10 år.

Det viste seg ved de drøftelser som fant sted, at man jo også i andre land hadde betenkeligheter i forbindelse med industrier i disse landene som ville kunne komme i vanskeligheter, og at de ville forlange tilsvarende bestemmelser for sine industrier. Det kan ikke være tvil om at hvis vi for flere industrier vil betinge oss en lengre avtrappingsperiode enn 10 år, vil den britiske papirindustri f.eks. presse sterkt på for å få en tilsvarende forlengelse for avtrappingen av tollsatser i Storbritannia. Det man da foreløpig kom fram til, er denne artikkel 22, som innenfor 10-årsfristen gir visse muligheter for å utsette nedbyggingen i noen tid, men dog ikke utover de 10 år. Mot slutten av denne perioden skal man da ved enstemmighet eventuelt kunne fatte beslutning om at det også for ettertiden skal være tilsvarende bestemmelser.

Formannen: Det er jo foreslått enstemmighetsvedtak, mens utvalget mener flertallsvedtak. Hvis man skal ha enstemmig beslutning, vil det faktisk si at man gir vedkommende land vetorett, og det er vel litt ilde.

Statsråd Skaug: Det vil vi gjerne ta opp.

Formannen: Hvis vi tar tilfellet med britisk papirindustri og sier de oppnår en unntagelse som de da vil skal fortsette etter 1. januar 1970, vil de jo ha det i sin hånd å hindre at den blir opphevet.

Statsråd Skaug: Når det gjelder artikkel 23, antidumping- og kompensasjonsavgifter, har ikke utvalget hatt noen spesielle merknader. For artikkel 24 om konsultasjons- og klageprosedyre er det pekt på at man så vidt mulig bør få fastsatt tidsfrister for de forskjellige trin av saksbehandlingen.

Så vil jeg gjerne få nevne artikkel 28, den rådgivende komite. På ministermøtet i Saltsjöbaden ble det fra britisk side foreslått at man tilknyttet organisasjonen skulle ha en rådgivende komite med representanter for næringslivet, industrien og fagbevegelsen. Det var den britiske forutsetning at denne komiteen ikke skulle bli alt for stor. Det ville således være utelukket at man f.eks. kunne ta med representanter fra alle eksisterende næringsorganisasjoner. Det ville jo bare hos oss komme opp i et stort antall, og multiplisert med 7 ville det bli helt u håndterlig. Britene hadde tenkt seg en mindre gruppe av personer som ble oppnevnt i personlig egenskap, og som skulle ha kontakt med næringslivet i sine respektive land og utføre en viss rådgivende funksjon.

Når det gjelder artikkel 31, vil vi, som jeg nevnte, gjerne gå inn for å ha organisasjonens sete lagt til Paris. Det samme er man innstilt på fra dansk og svensk side. Britene har vært meget betenkt ved dette. På den annen side har de ikke noe ønske om å ha det lagt til London, fordi man mener at man da ville forsterke det inntrykk at dette domineres fra London. Etter det som sto i avisene i går, ser det nå ut til at britene også vil være interessert i å få det lagt til Paris.

Når det gjelder artikkel 35, ratifikasjonsprosessen, og artikkel 37, ikrafttredelsesdato, er det meningen at konvensjonen skal tre i kraft fra 1. januar 1960. Det vil i praksis sikkert komme til å bli nokså vanskelig for en rekke land, fordi man vel ikke klarer å få dette avtalekomplekset ratifisert på denne siden av jul. Nå betyr ikrafttredelsesdatoen pr. 1. januar 1960 i og for seg ikke så overordentlig mye, fordi tidspunktet for den første tollnedsettelse er 1. juli 1960, slik at for alle praktiske formål vil det være den reelle ikrafttredelsesdato.

Formannen: Men vil denne ikrafttredelsesdato ha noen betydning for utgangspunktet for avtrapping av tollsatser?

Statsråd Skaug: Nei.

Formannen: De som var 1. januar, skal i alle tilfelle legges til grunn?

Statsråd Skaug: Om man setter ikrafttredelsesdato fra 1. januar, vil det de facto bli vanskelig, fordi vi ikke har fått ratifisert, og avtalen vil inneholde en rekke andre bestemmelser som skal tre i kraft fra ikrafttredelsesdatoen av. Det kan være noe vanskelig å få det til.

Det er en hel del vanskelige problemer i forbindelse med artikkel 42, territorialanvendelse. Det er problemer for Danmark når det gjelder Færøyene, for England med visse territorier osv. Her vil man jo også få opp til drøftelse igjen nå i Saltsjöbaden hele spørsmålet om forholdet til imperiet. Det er et problem man må komme tilbake til.

Formannen: Dette med basistollsatsen i Anneks B?

Statsråd Skaug: De reglene som er formulert her i Anneks B, side 31, forutsetter at det er de anvendte tollsatsen som skal tas som utgangspunkt, og det er altså de anvendte tollsatsen pr. 1. januar 1960. Det er gjort spesielle unntak for Sveits og for Danmark, som først ventes å få sin nye tolltariff satt i verk etter det tidspunkt, selv om forslaget blir fremlagt nå. Men det er også mulighet for at Danmark vil ha sin nye tolltariff iverksatt før 1. januar 1960. I så fall faller særbestemmelsen for Danmark bort.

For Storbritannia er det gjort et unntak for tollene på farvestoffer. I dag er det importforbud, men dette importforbud vil bli avløst av en toll på 33 1/3 pst., som det er tanken å innføre etter 1. januar.

Bestemmelsen om å bruke de anvendte og ikke de legale tollsatsen har utvalget ment ikke skulle reise noe vesentlig problem fra norsk side. Vi har spesielt bedt finansministeren om å se nærmere på det spørsmålet. Så vidt jeg vet, er det Finansdepartementets foreløpige standpunkt at man skal bruke de anvendte satsen og ikke de legale.

Videre er det en hel del særbestemmelser her, jeg vet ikke om man skal gå gjennom dem.

Bestemmelsen i Anneks C om områdeopprinnelse har utvalget ment at vi kan godta. Det er også en innviklet affære. Det må det bli. Men i Storbritannia hvor man har en del erfaring med praktisering av disse ting, regner man med at dette kanskje ikke skal bli så vanskelig som det ser ut til.

Når det gjelder kapitalbevegelsene, var det opprinnelig et norsk ønskepunkt å få inn i avtalen bestemmelser om fri kapitalbevegelse innenfor området. Dette hadde man på britisk side vanskelig for å godta, ikke nødvendigvis i forhold til oss, men særlig, skulle jeg tro, i forhold til Sveits. Som jeg nevnte ved et tidligere møte i komiteen, ble det foreslått fra britisk side at man skulle undersøke mulighetene for å finne andre ordninger som dekket de norske interesser i realiteten. Vi har hatt drøftelser med britene, og har fått tilsagn i skriftlig form om at vi vil ha adgang til det britiske kapitalmarked på linje med samveldelandene. Vi har fått en bestemt forsikring om at vi ikke igjen skal oppleve det vi hadde for et par år siden, da de plutselig strammet til på skipsbyggingskredittene og ikke forlenget dem, hvilket skapte en del vanskeligheter for oss. Vi kan ikke regne med at vi på det britiske kapitalmarked skal få en begunstiget stilling fremfor samveldelandene. Når vi nå har fått denne ordningen, vil den være tilfredsstillende for vårt vedkommende når det gjelder Storbritannia.

Med Sveits har vi også fått til en ordning som vi mener tilgodeser våre reelle interesser, og vi har ennå ikke fullført drøftelsene med det tredje landet som er av interesse for vårt vedkommende, nemlig Sverige. Hvilken ordning man skal komme fram til for Sveriges vedkommende, avhenger av en rekke andre spørsmål som nå er under diskusjon med svenskene, bl.a. spørsmålet om hvorvidt vi uten det nordiske fellesmarkedet fremdeles vil kunne opprettholde de planlagte trekkmulighetene seddelbankene imellom. Kapitalspørsmålet når det gjelder forholdet til Sverige, vil også være avhengig av hvorvidt planen om en nordisk investeringsbank under de nå foreliggende forhold bør eller kan gjennomføres.

Vi har imidlertid sett det slik at hvis vi kan få en tilfredsstillende ordning også vis-à-vis Sverige, vil ikke vi insistere på å skrive inn i avtalen noen bestemmelser om frie kapitalbevegelser.

Formannen: Hvis det ikke er noen flere merknader til dette, kan vi vel betrakte oss som ferdige med den foreløpige gjennomgåelse av utkastet.

Nå tar jo forhandlingene i Saltsjöbaden til i dag. Jeg går da ut fra at hvis det oppstår særskilt vanskelige problemer, vil Regjeringen benytte seg av adgangen til å innkalle denne komite for at man kan drøfte hvilken holdning man skal ta. Medlemmene må altså være forberedt på å møte på relativt kort varsel. Noen annen måte er det vel ikke å gjøre det på, så lenge Stortinget ikke sitter sammen.

Statsråd Skaug: Vi regner med at det nå i Stockholm i disse dagene blir foretatt en foreløpig gjennomgåelse av visse hovedpunkter, men at man så nedsetter forskjellige arbeidsgrupper til den mer nøyaktige gjennomgåelse. Vi regner med at dette første hovedmøte vil vare ut denne uken. Det vil da bli laget en rapport som vi gjerne vil få sende til komiteens medlemmer slik at de kan være orientert om hva som er skjedd.

Jeg er ellers takknemlig for denne gjennomgåelse, som har vært meget nyttig. Jeg vil igjen gjerne understreke at det som foreligger, er et foreløpig arbeidsdokument som skal gi et forhandlingsgrunnlag, slik at det senere vil bli full anledning til å komme tilbake til alle de spørsmål som har vært drøftet.

Formannen: Det bør vel på den annen side gjøres før Stockholm-forhandlingene avsluttes.

Statsråd Skaug: Det bør det absolutt, for her vil ganske sikkert i ukene fremover være situasjoner hvor det vil bli konflikter, og hvor interessemotsetningene vil kunne være store, og hvor det vil bli spørsmål om endrede standpunkter på det ene eller det andre punktet. En slik situasjon vil vi gjerne få anledning til å legge fram for komiteen.

Jeg kan i denne sammenheng nevne at drøftelser med danskene om jordbruksspørsmålene, som vi jo var inne på her i går, tar til i Oslo i dag. De norske forhandlere har da fått sin instruks om å følge de retningslinjer som det ble gjort rede for her i går av landbruksministeren. Vi får da se hva danskenes reaksjon på

dette vil være. Den kan vi antagelig ikke vente å få med en gang, men først om noen tid.

Formannen: Er det noen som har noe annet å bemerke? Hvis ikke, er møtet hevet.

Møtet hevet kl. 12.25.

